Opłata pocztowa uiszczona gotówką.

ROK XVII NUMER 8

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

KRAKÓW, DNIA 31 PAŹDZIERNIKA 1938

TREŚĆ

74.

USTAWA

z dnia 23 sierpnia 1938 r.

o Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 2 września 1938 r. Nr. 65, poz. 488).

Art. 1. (1) Wyższy zakład naukowo-wychowawczy, powołany do życia wolą Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, jako Centralny Instytut Wychowania Fizycznego w Warszawie, przekształca się na wojskową szkołę akademicką pod nazwą: „Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie."

(2) Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie posiada osobowość prawną.

(3) Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie będzie w dalszych artykułach nazywana Akademią.

Art. 2. Akademia, utworzona dla pracy chowania młodego pokolenia w służbie Narodu i Państwa, ma za zadanie:

a) wychowanie i kształcenie nauczycieli i nauczycielek wychowania fizycznego dla potrzeb szkolnictwa oraz kierowników i kierowninad podstawami fizycznego i rycerskiego wyczek, instruktorów i instruktorek wychowania fizycznego dla sił zbrojnych, instytucyj państwowych, samorządowych i społecznych;

b) kształcenie sił naukowych i specjalistów w poszczególnych działach wychowania fizycznego;

c) prowadzenie prac naukowych i badawczych oraz doskonalenie i pogłębianie metod dydaktycznych i badawczych w dziedzinie wychowania fizycznego i nauk pokrewnych;

d) kształcenie ducha rycerskości;

e) szerzenie idei wychowania fizycznego.

Art. 3. Minister Spraw Wojskowych sprawuje nadzór zwierzchni nad działalnością Akademii w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z wyjątkiem spraw, dotyczących tylko wojska, w których wydaje zarządzenia samodzielnie.

Art. 4. (1) Ustrój Akademii, czas trwania nauki, organizację studiów i egzaminów oraz prawa i obowiązki słuchaczów określa jej statut. Statut określa również właściwość Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w zakresie nadzoru nad poziomem naukowym szkoły i sposób wykonywania nadzoru.

(2) Statut Akademii nadaje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 5. Stosunek służbowy niewojskowych profesorów i pomocniczych sił naukowych określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz. U.R.P. z 1933 r. Nr. 76, poz. 551 z tą zmianą, że przewidziane w przepisach tego rozporządzenia uprawnienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przechodzą na Ministra Spraw Wojskowych, działającego w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Ministra Spraw Wojskowych może nadać Akademii w drodze rozporządzenia prawo nadawania stopni naukowych.

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wojskowych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: I. Mościcki
Prezes Rady Ministrów: Sławoj Składkowski
Minister Spraw Wojskowych: Kasprzycki

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

75.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 maja 1938 r. (Nr III PU-3088/38)

o organizacji publicznych szkół dokształcających zawodowych.

Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Organizację publicznych szkół dokształcających zawodowych ustala się według załączonego statutu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wprowadzania nowej organizacji tracą moc przepisy, sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem.

Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Jerzy Ferek Błeszyński

Podsekretarz Stanu.

Załącznik do rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 24. V. 1938 r. (Nr III PU-3088/38).

STATUT

Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej.

I. Zadania.

§ 1. Zadaniem szkoły jest: a) wychowywanie religijno-moralne i społeczno-obywatelskie, b) udzielanie wiadomości z dziedziny życia gospodarczego i potrzeb zawodu, pogłębianie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego przez młodzież w warsztacie pracy, oraz rozszerzenie jej wykształcenia ogólnego.

II. Ogólne zasady organizacji.

§ 2. Szkoła jest przeznaczona dla męskiej i żeńskiej młodzieży pracującej, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowi dokształcania zawodowego.

§ 3. Kurs nauki jest trzyletni. Czas nauczania w każdej klasie trwa 1 rok, w szkołach sezonowych może trwać krócej.

§ 4. W szkołach dokształcających zawodowych mogą być tworzone wydziały, klasy (oddziały) i grupy zawodowe.

§ 5. Szkoły dokształcające zawodowe pod względem programowym dzielą się na:

a) ogólnozawodowe, w których odbywa się nauczanie wspólne młodzieży pracującej w różnych zawodach
b) specjalne, w których odbywa się nauczanie osobne młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub kilku zawodach pokrewnych.

§ 6. Organizację roku szkolnego, zasady tworzenia wydziałów i grup zawodowych oraz liczbę uczniów w klasach, wydziałach i grupach zawodowych ustalają osobne przepisy.

§ 7. Przy szkole może być utworzona Rada Opiekuńcza, która współdziała z kierownikiem (dyrektorem) i nauczycielami w utrzymywaniu łączności szkoły z życiem gospodarczym i odnośnymi instytucjami.

III. Kierownik szkoły (dyrektor), nauczyciele, kierownicy wydziałów, Rada Pedagogiczna.

§ 8. Na czele szkoły stoi kierownik (dyrektor). Do jego obowiązków należy:

a) reprezentowanie szkoły na zewnątrz,
b) przedstawianie wniosków w sprawie doboru personelu szkoły,
c) przewodniczenie Radzie Pedagogicznej,
d) organizowanie pracy wychowawczej i dydaktycznej, kierowanie nią i czuwanie nad jej planowym wykonaniem,
e) nauczanie w przepisanej liczbie godzin,
f) bezpośrednie zwierzchnictwo nad wszystkimi osobami, pracującymi w szkole,
g) utrzymywanie łączności szkoły z życiem gospodarczym środowiska, w którym się szkoła znajdzie,
h) układanie preliminarza wydatków na potrzeby szkoły i przedstawianie go we właściwym czasie państwowej władzy szkolnej i zarządowi gminy.

Kierownik (dyrektor) szkoły jest odpowiedzielny za organizację wszystkich działów powierzonej mu szkoły, za jej poziom wychowawczy i dydaktyczny, za wykonanie przepisów i poleceń państwowych władz szkolnych oraz za stan administracyjno-gospodarczy szkoły.

§ 9. Nauczyciele wychowują i uczą powierzoną ich opiece młodzież, biorą czynny udział w pracach Rady Pedagogicznej, w realizowaniu jej uchwał, utrzymują łączność z życiem gospodarczym, wreszcie pełnią funkcje administracyjno-gospodarcze powierzonego im działu pracy.

§ 10. Kierownik wydziału poza swoimi obowiązkami nauczyciela organizuje pracę dydaktyczną powierzonego mu wydziału, dba o jego rozwój oraz wykonuje czynności wychowawcze, przekazane mu przez kierownika szkoły (dyrektora). Za wyniki tej pracy jest odpowiedzialny przed kierownikiem (dyrektorem) szkoły i władzami szkolnymi.

§ 11. Kierownik (dyrektor) szkoły, kierownicy wydziałów, nauczyciele i lekarz szkolny tworzą Radę Pedagogiczną, która jest stałym organem wewnętrznego życia szkolnego.

§ 12. Rada Pedagogiczna obraduje bądź w składzie pełnym (całej szkoły), bądź też w zespołach wydziałowych lub klasowych. Do jej obowiązków należy:

a) układanie planów pracy wychowawczej i dydaktycznej,
b) ustalanie opinii o uczniach i oceny ich zachowania się,
c) decydowanie o promowaniu uczniów,
d) ustalenie regulaminu uczniowskiego,
e) załatwianie spraw, przekazanych jej przez osobne przepisy.

§ 13. Kierownikowi (dyrektorowi) szkoły przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady Pedagogicznej, gdy je uzna za niezgodne z przepisami lub przeciwne dobru szkoły. O postanowieniu zawieszenia uchwały Rady Pedagogicznej kierownik (dyrektor) jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić władze szkolne.

IV. Organizacja nauczania i wychowania.

§ 14. Nauczanie odbywa się według obowiązującego programu.

§ 15. Plan pracy wychowawczej, dostosowany do wieku, rozwoju i warunków życia uczniów, powinien uwzględnić cele wychowawcze, zakreślone w § 1 niniejszego statutu.

§ 16. Kierownik (dyrektor) szkoły łącznie z gronem nauczycielskim realizują plan pracy wychowawczej przez:
a) bezpośredni wpływ na uczniów,
b) nauczanie i organizację pracy oraz życia zbiorowego młodzieży w szkole,
c) organizowanie współpracy szkoły z pracodawcami uczniów,
d) dbanie o zdrowie i rozwój fizyczny młodzieży.

V. Uczniowie.

A. Zadania i obowiązki uczniów.

§ 17. Uczeń przygotowuje się przez wychowanie i kształcenie do sumiennego spełniania obowiązków obywatelskich. W tym celu winien on wytrwałą pracą nad sobą dążyć do wyrobienia religijnego, moralnego, umysłowego i fizycznego.

§ 18. Uczeń jest obowiązany stosować się do regulowania, określającego szczegółowo zadania i obowiązki uczniów.

B. Przyjmowanie uczniów.

§ 19. Przyjmowanie młodzieży do szkoły odbywa się w zasadzie na początku roku szkolnego. Młodzież, która zaczęła pracować po tym terminie, może być przyjmowana do szkoły w ciągu roku szkolnego.

§ 20. Jeżeli w danej miejscowości oprócz szkoły dokształcającej ogólnozawodowej istnieje jedna lub więcej szkół dokształcających specjalnych albo wydział, klasa czy oddział specjalny, wówczas do szkoły ogólnozawodowej nie należy przyjmować uczniów tych zawodów, dla których są zorganizowane szkoły, wydziały lub odpowiednie klasy specjalne.

§ 21. I. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej ogólnozawodowej oraz do szkoły specjalnej, opierającej swój program na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia klasy czwartej szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia, albo ukończenia (z wynikiem pomyślnym) pierwszego roku nauki w klasie czwartej szkoły powszechnej pierwszego stopnia, lub też świadectwa, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Kandydat, posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia, albo świadectwo ukończenia klasy szóstej (z wynikiem pomyślnym) szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub inne świadectwo, uznane przez państwowe władze szkolne za równoważne, może być przyjęty do klasy drugiej po złożeniu egzaminu sprawdzającego z języka polskiego i rachunków w zakresie programu klasy pierwszej.

Do klasy trzeciej mogą być przyjmowani tylko ci kandydaci, którzy posiadają wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające.

II. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa: ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub ukończenia z wynikiem dodatnim klasy szóstej szkoły powszechnej trzeciego stopnia albo też innego świadectwa, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Do klasy drugiej lub trzeciej szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej mogą być przyjmowani: uczniowie przechodzący z innych szkół dokształcających zawodowych o tej samej specjalności, absolwenci szkół przysposobienia zawodowego pierwszego stopnia (o tej samej specjalności) oraz kandydaci, posiadający wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające.

Uczniowie, przechodzący ze szkół dokształcających ogólnozawodowych lub specjalnych, lecz o innej specjalności, mogą być przyjmowani najwyżej do klasy drugiej, aby mieli możność przejść w szkole, do której zostali przyjęci, całkowity program przedmiotów zawodowych w klasie drugiej i trzeciej.

§ 22. Dla kandydatów do klasy pierwszej, nie posiadających przygotowania wskazanego w § 21, może być zorganizowana klasa wstępna — za zgodą państwowych władz szkolnych.

C. Ocena uczniów.

§ 23. Przy końcu każdego okresu szkolnego nauczyciel ustala ocenę wyników nauczania, osiągniętych przez ucznia w zakresie przerabianego materiału programowego. Ocena powinna być ustalana na podstawie stałej obserwacji i systematycznego sprawdzania jego postępów w nauce. Ocena powinna być podana do wiadomości ucznia oraz jego opieki domowej lub pracodawcy.

Przy końcu pierwszego półrocza oraz z końcem roku szkolnego uczeń otrzymuje świadectwo, które powinno zawierać wyrażoną w stopniach ocenę wyników nauki ze wszystkich przedmiotów oraz zachowania się. Oceny, ustalone z końcem ostatniego okresu, są zarazem ocenami rocznymi.

§ 24. Promowanie uczniów do klas następnych odbywa się na podstawie ocen rocznych — co najmniej dostatecznych ze wszystkich przedmiotów. Rada Pedagogiczna może jednak promować ucznia z jedną oceną niedostateczną.

§ 25. Uczeń, który nie uzyskał promocji do klasy następnej, może na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej powtarzać klasę. Dwukrotne powtarzanie tej samej klasy jest dopuszczalne tylko w tym wypadku, kiedy uczeń nie przekroczył 18 lat życia.

VI. Ukończenie szkoły, uprawnienia absolwentów.

§ 26. Świadectwo ukończenia szkoły otrzymuje uczeń klasy trzeciej (końcowej) po zdaniu egzaminu końcowego. Regulamin takiego egzaminu oraz skład komisji egzaminacyjnej określają osobne przepisy.

Świadectwo ukończenia szkoły wydaje Rada Pedagogiczna na podstawie wniosku Komisji Egzaminacyjnej oraz całokształtu pracy ucznia w szkole.

§ 27. Świadectwo ukończenia szkoły dokształcającej zawodowej uprawnia absolwentów, którzy ukończyli praktykę zawodową, do składania egzaminu czeladniczego.

VII. Postanowienia końcowe.

§ 28. Szkoła używa pieczęci według wzoru, ustalonego w przepisach o pieczęciach urzędowych. Napis na pieczęci winien odpowiadać nazwie szkoły, ustalonej zgodnie z § 2 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 czerwca 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 172).

76.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 30 września 1938 r. (Nr BP-20486/38)

w sprawie wynagrodzenia kontraktowego personelu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 października 1936 r. w sprawie wynagrodzenia kontraktowego personelu publicznych szkół dokształcających zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 196) ulega zmianom następującym:

1) § 2 otrzymuje brzmienie:

„Za nauczanie przedmiotów zawodowych i higieny wyznaczam dla nauczycieli (kierowników) posiadających wyższe studia i przynajmniej trzyletnią praktykę zawodową normę wynagrodzenia miesięcznego za jedną godzinę w tygodniu w wysokości 13 zł.

2) § 6 otrzymuje brzmienie:

„Kierownik wydziału (działu) powołany w myśl okólnika Nr 8 z dnia 15 stycznia 1934 r. Nr III TP-217/34, otrzymuje wynagrodzenie w granicach od 20 — do 100 zł miesięcznie".

3) w § 7 dodaje się ustęp drugi o następującym brzmieniu:

„W szkołach, gromadzących ponad 1000 uczniów, maksymalna stawka 40 zł wynagrodze-

nia za opiekę lekarską i dentystyczną może być zwiększona do 100 zł".

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

77.

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Warszawa, dnia 6 października 1938 r.
Nr II Pr-8738/38.

Działanośc instruktorów przedmiotowych i ognisk metodycznych.

Zawiadamiam, że w roku szkolnym 1938/39 obowiązki ministerialnych instruktorów przedmiotowych pełnić będą:

W zakresie języka polskiego — dr Władysław Szyszkowski, języka niemieckiego — dr Stefania Mazurek, geografii — dr Tadeusz Czort, biologii — Antoni Mączek, matematyki — dr Witold Sosnowski, fizyki — dr Wiktor Ehrenfeucht, chemii — inż. Jan Harabaszewski, zajęć praktycznych męskich — Franciszek Buczkowski oraz Stanisław Gabriel (w zakresie szkół powszechnych), żeńskich — p. Maria Vogelsang, śpiewu i muzyki — Tadeusz Mayzner. Kierownictwo zespołu instruktorów ministerialnych objął p. Dr. Władysław Szyszkowski.

Siedzibą instruktorów będą „Centralne Pracownie Dydaktyczne" Ministerstwa W. R. i O. P. mieszczące się w Warszawie przy ul. Senatorskiej 29 (Galeria Luksemburga), gdzie instruktorzy przyjmują osoby zainteresowane w każdy poniedziałek w godz. 17—19. Tam też należy przesyłać wszelką korespondencję dla nich przeznaczoną, zwracając się w sprawach poszczególnych przedmiotów nauczania do instruktorów odpowiednich przedmiotów.

Zakres działalności instruktorów został określony w rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 26 lipca 1938 Nr II Pr- 6765/38 (Dziennik Urzędowy Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 8 poz. 220).

W związku z tym podkreślam, że instruktorzy w myśl tego rozporządzenia w żadnym razie nie będą mieli charakteru organu kontrolującego i oceniającego pracę nauczyciela, lecz występować będą wyłącznie w roli obserwatorów realizacji programów i poczynań dydaktycznych.

W bieżącym roku szkolnym instruktorzy oprócz uczestnictwa w konferencjach rejonowych ognisk metodycznych wezmą udział w obserwacji ustnych egzaminów dojrzałości w liceach ogólnokształcących, których rozkład w każdym Okręgu Szkolnym należy przesłać zawczasu do Ministerstwa.

Instruktorzy będą nadto zwiedzać poszczególne szkoły, poświęcając specjalną uwagę obserwacji przedmiotu na stopniu licealnym. Na życzenie Kuratoriów mogą również instruktorzy wziąć udział w konferencjach organizowanych na terenach nie objętych działalnością ognisk po uprzednim porozumieniu Kuratorium z Ministerstwem. Poza tym zaś będą udzielali odpowiedzi na zgłoszone zapytania z zakresu poszczególnych przedmiotów drogą piśmienną lub podczas dyżurów w pracowniach.

Nie chcąc opóźniać rozpoczęcia normalnej pracy w ogniskach, Ministerstwo rezygnuje wyjątkowo w tym roku z urządzania międzykuratoryjnych zjazdów kierowników ognisk z wyjątkiem zjazdów kierowników ognisk fizyki i chemii, które odbędą się z końcem września w Wilnie, filologii klasycznej, który odbędzie się w styczniu w Krakowie i języków nowożytnych — w Warszawie oraz biologii i zajęć praktycznych, przewidzianych z końcem roku szkolnego.

Nie oczekując więc wyników tych zjazdów, winny Kuratoria bezzwłocznie przystąpić do zorganizowania okręgowych zjazdów kierowników ognisk, zawiadamiając o ich terminach Ministerstwo. Konferencje zaś rejonowe ognisk należy skupić w miarę możności w miesiącach październiku i listopadzie oraz w marcu i kwietniu, uzgadniając ich terminy i programy za pośrednictwem kierowników ognisk z instruktorami poszczególnvch przedmiotów. W tych przedmiotach zaś, które nie mają chwilowo swoich przedstawicieli w zespole instruktorskim, wystarczy zawiadomienie o terminie i programie konferencji przewodniczącego zespołu instruktorów.

Ostatecznie ustalony program konferencji należy przesłać Ministerstwu w trzech egzemplarzach.

W celu zapewnienia ogniskom metodycznym normalnej działalności w okresie realizacji nowych programów podkreślam konieczność wydatniejszego dotowania pracowni ogniskowych oraz zabezpieczenia kierownikom stałego kon-

taktu z terenem, członkom zaś ułatwienia udziału w konferencjach rejonowych i pracy w zespołach. Preliminarze budżetów ognisk oraz ryczałtów na wyjazdy należy przesłać do końca października do wiadomości Ministerstwa.

Przy udzielaniu zaś dotacji na pomoce naukowe dla szkół wystarczy zasięgnięcie opinii kierowników ognisk, tam gdzie to jest niemożliwe z braku ogniska odpowiedniego przedmiotu, należy sprawę załatwiać we własnym zakresie, biorąc jednak pod uwagę spisy pomocy naukowych ogłoszone w „Poradniku" lub „Biuletynie Centralnych Pracowni Dydaktycznych", w razach zaś wątpliwych, zasięgając opinii ministerialnego instruktora danego przedmiotu.

W celu ożywienia ruchu naukowego i dydaktycznego wśród nauczycieli na terenach nie objętych dotychczas działalnością ognisk należało by także w takich ośrodkach urządzać przynajmniej raz na rok konferencje przedmiotowe w porozumieniu z kierownikami ognisk znajdujących się na terenie okręgu szkolnego, lub instruktorami ministerialnymi. Zarówno zaś na konferencjach rejonowych jak na tych zjazdach należało by szerzej niż dotychczas uwzględniać zagadnienia naukowe w postaci referatów i odczytów wygłaszanych przez specjalistów, sprawozdań i komunikatów z literatury naukowej itp.

Wreszcie zaznaczam, że propozycje co do tworzenia nowych ognisk należy wysunąć już na zjazdach okręgowych kierowników ognisk w celu zbadania warunków ich powstania przez instruktorów, formalne zaś wnioski w tej sprawie należy przesłać do Ministerstwa łącznie ze sprawozdaniami z działalności ognisk do 15 czerwca.

Liczę, że Kuratoria dołożą wszelkich starań, by stworzyć jak najlepsze warunki dla normalnego toku pracy w tej dziedzinie.

Minister
W. Świętosławski.

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, Urząd Wojew. Śląski (Wydz. Ośw. Publ.) Liceum Krzemienieckie.

78.

Nr O. 27520/38 Kraków, dn. 27 września 1938

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu

w sprawie udziału młodzieży w uroczystościach i ogólnych akcjach społecznych.

Obserwacja życia szkolnego w ostatnich latach nasuwa uzasadnione obawy, że młodzież szkolna bywa zbyt często odrywana od obowiązkowych zajęć szkolnych. — Dzieje się to przeważnie z powodu uroczystości publicznych, rewii, pochodów, zbiórek itp., w których młodzież uczestniczy często wyłącznie w charakterze pośrednim i biernym. Wpływa to ujemnie na normalny tok pracy szkolnej a nie daje odpowiednich pod względem wychowawczym wyników.

Przypominając dotychczasowe zarządzenia regulujące sprawę udziału młodzieży w uroczystościach publicznych (okólnik Nr. 72 z 29 maja 1934 r. (Dz. Urz. Kurat. Nr. 6/34, poz. 70) i Nr. 124 z dn. 30 listopada 1936 r. (Dz. Urz. Kuratorium Nr. 12/36, poz. 134), P. Minister WR. i OP. rozporządzeniem z dn. 21. IX. b. r. Nr. II. W-6498/38 oznajmił, że uważa za stosowne podkreślić w sposób kategoryczny potrzebę jak najskrupulatniejszego wykorzystania czasu przeznaczonego na naukę szkolną i inne obowiązkowe zajęcia oraz zwrócenia uwagi na konieczność oszczędzania sił młodzieży i czasu pozostającego do jej dyspozycji.

I. Przy planowaniu wystąpień zewnętrznych należy bezwarunkowo brać w rachubę wiek młodzieży, jej możliwości fizyczne, zdrowie oraz porę roku i warunki atmosferyczne, a zaniechać bezwzględnie wystąpień, o ile miałyby oddziałać niekorzystnie na młodzież.

Zarazem podkreślam, że w wystąpieniach zewnętrznych, w których szkoła bierze udział oficjalnie, uczestnicząca w wystąpieniu młodzież szkoły obowiązana jest pojawić się jako zespół szkolny. Nie należy zatem przydzielać młodzieży do zespołów różnych organizacji. Wyjątek stanowią hufce szkolne, które mogą występować samodzielnie w przypadkach przewidzianych niniejszym zarządzeniem względnie specjalnymi przepisami.

Dyrektorzy i Kierownicy szkół mogą udzie-

lać zezwolenia na wystąpienia młodzieży w czasie uroczystości szkolnych organizacji np. Harcerstwa, Organizacji Przysposobienia Wojsk. Kobiet do Obrony Kraju itp. w szeregach tych organizacji tylko w porze wolnej od obowiązującej nauki szkolnej.

II. Uroczystości związane z dniem:

11 listopada — Święto Niepodległości (w wystąpieniach zewnętrznych może brać udział tylko młodzież klas starszych).

1 lutego — Dzień Imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Prof. Ignacego Mościckiego,

18 marca — Dzień Imienin Marszałka Polski Edwarda Rydza Śmigłego (zbiórka uroczysta hufców szkolnych),

19 marca — Dzień Imienin Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego (nabożeństwo żałobne),

3 maja — Święto narodowe,

12 maja — Rocznica śmierci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego,

powinny być stale i corocznie obchodzone w sposób uroczysty, niezależnie od ukazania się w tej sprawie specjalnych zarządzeń,

III. W pracy wewnętrznej szkoły należy wysunąć jako zasadę, aby zagadnienia i tematy o charakterze wychowawczym, rozwijane i propagowane poza szkołą przez organizacje starszego społeczeństwa były w szkole uwzględniane w miarę możliwości w związku z realizowaniem obowiązującego programu nauki, a nie stanowiły okazji do specjalnych uroczystości, odrywających ogół młodzieży od zajęć szkolnych. Przy wyborze tych zagadnień i tematów należy uwzględniać zwłaszcza te spośród nich, które dają wybitne wyniki społeczne i mają charakter działań użyteczności publicznej, a więc np.:

Współpraca z armią.
Sprawy obrony przeciwlotniczej i lotnictwa.
Propaganda morza i kolonii.
Ochrona przyrody (Opieka nad zwierzętami).
Opieka nad zdrowiem i higieną ludności.
Pomoc szkolnictwu powszechnemu.
Pomoc Polakom za granicą.
Akcja oszczędnościowa i spółdzielcza.
Pomoc zimowa.

Zagadnienia i tematy wychowawcze realizuje szkoła także przez udział młodzieży w organizacjach szkolnych. W pracy organizacji szkolnych należy jednak również konsekwentnie i bezwzględnie dążyć do ograniczenia ilości podejmowanych imprez i przedsięwzięć młodzieży na rzecz ich jakościowego przygotowania oraz wpływać na nadawanie im charakteru akcji społecznie pożytecznych a nie efektownych i popisowych uroczystości. Należy przy tym liczyć się z możliwością łączenia różnych grup młodzieży w wykonywaniu pewnych prac dla uniknięcia zbyt licznych imprez urządzanych przez każdą grupę z osobna. Ponadto dążyć należy do takiego układu prac młodzieży, by powodował on czynny udział coraz to innych grup i jednostek bez nadmiernego przeciążenia tych samych zespołów bądź osób. Niejednokrotnie będzie można zaznajomić młodzież z ważniejszymi akcjami społecznymi drogą krótkiego przemówienia dyrektora (kierownika) lub nauczyciela do młodzieży całej szkoły, przez artykuły w ściennych gazetkach szkolnych, wywieszanie haseł, organizację małej wystawy itp.

IV. W związku z powyższym należy poddać rewizji podejmowanie wspomnianych prac i zagadnień oraz dokonać ich wyboru w ściśle ograniczonym zakresie, mając na uwadze pewną ich okresowość. Jeśli np. w danym roku poświęcono szczególną uwagę pewnej akcji, w roku następnym można zająć się organizowaniem akcji w innym zakresie.

Kurator Okręgu Szkolnego:
J. Stypiński wr.

79.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Inspektor Szkolny w Białej Krakowskiej ogłasza konkurs na następujące stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych w obwodzie bialskim:

1) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Hecznarowicach, pow. bialski,

2) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Kalnej, pow. bialski,

3) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Malcu, pow. bialski,

4) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Porębie Wielkiej, pow. bialski,

5) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Puszczy Wielkiej, pow. bialski,

6) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Skidziniu, pow. bialski,

7) publ. szk. powsz. II stopnia (o 3 naucz.) w Krzyżowej, pow. żywieckim,

8) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Nieledwi Nr. 2, pow. żywieckim,

9) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Okrajniku, pow. żywieckim,

10) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Radziechowicach Nr. 2, pow. żywieckim,

11) publ. szk. powsz. II stopnia (o 3 naucz.) w Rycerce Górnej, pow. żywieckim,

12) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Szarem Nr. 2, pow. żywieckim,

13) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Jeleśni Nr. 2 pow. żywieckim,

14) publ. szk. powsz. I stopnia (o 2 naucz.) w Stryszawie Nr. 3, pow. żywieckim,

Podania udokumentowane odpowiednio należy wnosić w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego w Białej Krakowskiej.

Inspektor Szkolny w Białej Krakowskiej ogłasza ponowny konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Nieledwi, powiecie żywieckim.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego w Białej Krakowskiej.

Inspektor Szkolny Miejski w Krakowie ogłasza konkurs na stanowisko kierowniczki publicznej szkoły powszechnej żeńskiej III stopnia Nr. 25, im. Anny Jagiellonki w Krakowie oraz na stanowisko kierowniczki publicznej szkoły powszechnej żeńskiej III stopnia Nr. 10 im. św. Jadwigi w Krakowie.

Od kandydatek wymagany jest Wyższy Kurs Nauczycielski.

Udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego Miejskiego w Krakowie, ul. Podzamcze 1.

Inspektor Szkolny w Nowym Targu ogłasza konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej I stopnia w Nowej Białej. — Podania należycie udokumentowane należy wnieść do Inspektora Szkolnego w Nowym Targu.

Kuratorium odwołuje konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej w Stryszawie, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym z dnia 20. X. 1937 r. Nr. 9/1937 r.

80.

KOMUNIKATY.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jest w posiadaniu niodebranych akcyj Banku Polskiego, wystawionych na nastpujące osoby:

1. Szołkowską Malwinę,
2. Kluge Wiktora, cedowana na Kurłowiczową Marię.

Ministerstwo wzywa zainteresowanych, by zgłosili miejsce swego pobytu i udowodnili prawo do powyższych akcyj.

Zawiadamiam, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 6. X. br. Nr. Szt. 3027/38 zezwoliło Legii Inwalidów Wojennych Wojsk Polskich im. Gen. J. Sowińskiego w myśl okólnika Nr 84 z dnia 30 września 1935 r. (I Pol-2447/35) (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 182) na wyświetlanie filmu „Dzikie ścieżki" przed młodzieżą od lat 10, a filmu „Kły i pazury" przed młodzieżą od lat 7 we wszystkich szkołach Rzeczypospoitej w ciągu roku szkolnego 1938/39, pod warunkiem ścisłego przestrzegania treści wspomnianego okólnika, a w szczególności pod warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa podczas wyświetlania filmów, sprawności w organizowaniu pokazów oraz posługiwania się kopiami w zupełnie dobrym stanie.

Zarazem Ministerstwo zaznaczyło, że zezwolenie powyższe, zgodnie z punktem 7 wymienionego okólnika, nie może być uważane za polecenie i w niczym nie ogranicza swobody kierownictw i dyrekcyj szkół w dopuszczeniu powyższego filmu do wyświetlania w obrębie poszczególnych zakładów naukowych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 22. IX. b. r. Nr Szt.-2994/38 poleciło uwadze film p. t. „Geniusz sceny", poświęcony twórczości aktorskiej Ludwika Solskiego, jako zasługujący na obejrzenie przez starszą młodzież szkół powszechnych oraz młodzież szkół średnich.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 1 października 1938 r. Nr Szt.-3317/38 poleciło uwadze film p.t. „Lord Jeff" jako zasługujący na obejrzenie przez starszą młodzież szkół średnich.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 1. X. br. Nr. Szt.-3098/38 poleciło uwadze film p. t. „Olimpiada" złożony z dwu części „Święto narodów" i „Święto piękna" jako zasługujący na obejrzenie przez młodzież szkół powszechnych i średnich.

W Y

państwowych liceów i

Kuratorium Okręgu

I. Województwo

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
1.	Częstochowa, ul. Marii Panny 56, tel. 1708	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Częstochowie	męskie
2.	Częstochowa, ul. Jasnogórska 17, tel. Nr. 1524	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. R. Traugutta w Częstochowie	męskie
3.	Częstochowa ul. Kościuszki 8, tel. Nr. 1641	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Słowackiego w Częstochowie	żeńskie
4.	Dąbrowa Górnicza, ul. Łukasińskiego 36 tel. Nr. 68411	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. W. Łukasińskiego w Dąbrowie Górniczej	męskie
5.	Kielce, ul. Śniadeckich 9 tel. Nr. 1073	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Śniadeckiego w Kielcach	męskie
6.	Kielce, ul. Ks. Bisk. Bandurskiego 5, tel. Nr 1520	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Stef. Żeromskiego w Kielcach	męskie
7.	Kielce, ul. Leśna 16 tel. Nr. 1236	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Bł. Kingi w Kielcach	żeńskie
8.	Końskie, ul. 3-go Maja 1 tel. Nr. 29	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. św. St. Kostki w Końskich	koedukacyjne
9.	Miechów, ul. Racławicka 23, tel. Nr. 31	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. T. Kościuszki w Miechowie	koedukacyjne
10.	Olkusz, ul. Augustiańska 30, 40, tel. 19 i 26	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Kr. Kazimierza Wielkiego w Olkuszu	męskie
11.	Ostrowiec, ul. Sienkiewicza 67, tel.138 i 72	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Chreptowicza w Ostrowcu	męskie
12.	Pińczów, ul. Piłsudskiego 11, tel. 42	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. H. Kołłątaja w Pińczowie	koedukacyjne
13.	Radom, ul. Traugutta 61 tel. Nr. 2338	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Dr. T. Chałubińskiego w Radomiu	męskie

81.

K A Z

gimnazjów ogólnokształcących
Szkolnego Krakowskiego.

Kieleckie.

Wydział (typ) liceum	język naucz.	bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
matem. - przyr.	polski	—	326	
human. - klas.	„	jest	327	
human. - przyr.	„	—	328	
matematyczny	„	—	329	w r. szk. 1938/9 w kl. II. liceum wydziały matem.-human.
matematyczny	“	—	331	
humanistyczny	„	—	330	
przyrod. - human.	„	—	332	
human.-matem.	„	—	333	
humanistyczny	„	—	334	w r. szk. 1938/39 w kl. II. liceum wydziały human.-matem.
humanistyczny	„	jest	335	w r. szk. 1938/39 kl.I. liceum nie będzie.
matematyczny i humanistyczny	„	jest	336	
humanistyczny	„	—	337	
matem. i przyr.	,	—	339	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
14.	Radom, ul. 1 Maja 60 tel. Nr. 1473	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Kochanowskiego w Radomiu	męskie
15.	Radom, ul. Chałubińskiego 1 tel. Nr. 1460	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum w Radomiu	żeńskie
16.	Sandomierz, ul. żeromskiego 4 tel. Nr. 24	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Marsz. J. Piłsudskiego w Sandomierzu	męskie
17.	Solec nad Wisłą ul. Łotockiego 33 tel. Nr. 5	Państwowe Gimnazjum w Solcu nad Wisłą	koedukacyjne
18.	Sosnowiec, ul. Legionów 9 tel. Nr. 61623	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. B. Prusa w Sosnowcu	męskie
19.	Sosnowiec, ul. żeromskiego 3 tel. Nr. 62626	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. St. Staszica w Sosnowcu	męskie
20.	Sosnowiec, ul. Wawel 1 tel. Nr. 62696	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. E. Plater w Sosnowcu	żeńskie
21.	Zawiercie, ul. Zaparkowa 1 tel. Nr. 13	Państwowe Liceum i Gimnazjum w Zawierciu	koedukacyjne

II. Województwo

1.	Biała ul. Legionów 23 tel. Nr. 1144	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. A. Asnyka w Białej	żeńskie
2.	Bochnia, pl. Brodzińskiego 1 tel. Nr. 41	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Kr. Kazimierza Wielkiego w Bochni	koedukacyjne
3.	Brzesko, ul. Kościuszki 283 tel. Nr.14	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Marszałka J. Piłsudskiego w Brzesku	koedukacyjne
4.	Chrzanów, ul. Piłsudskiego 28 tel. Nr. 88	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. St. Staszica w Chrzanowie	męskie
5.	Dębica, ul. Wolskiego 1 tel. Nr. 33	Państw. Liceum i Gimnazjum im. Kr. Wład. Jagiełły	koedukacyjne
6.	Gorlice, ul. Smolki 1 tel. Nr. 40	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. M. Kromera w Gorlicach	koedukacyjne
7.	Jasło, ul. Czackiego 6 tel. Nr. 64	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. kr. Stan. Leszczyńskiego w Jaśle	męskie
8.	Kęty, ul. Kościuszki 1 tel. Nr. 22	Państwowe Liceum i Gimnazjum w Kętach	koedukacyjne

Wydział (typ) liceum	język naucz.	bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
humanistyczny	polski	—	338	
humanistyczny	„	—	340	
human. i przyr.	„	jest	341	
—	„	jest	346	przy gim. istnieje liceum pedagogiczne; liceum ogólnokształcącego nie ma.
przyr. - human.	„	—	343	
matematyczny i matem.-przyr.	„	—	342	w r. szk. 1938/39 kl. II. liceum wydziały matem.-przyrodn.
human. + przyr.	„	—	345	
human. + przyr.	„	jest	347	
Krakowskie.				
humanistyczny	„	jest	348	
humanistyczny i matematyczny	„	jest	349	w r. szk. 1938/39 kl.I. gimn. będzie tylko męska.
humanistyczny	„	—	350	w r. szk. 1938/39 w kl. II. liceum wydz. human. + przyrodn.
human. + matem.	„	jest	351	
humanistyczny	„	jest	352	w r. szk. 1938/39 w kl. II. liceum wydziały human. + przyrodn.
humanistyczny i przyrodniczy	„	jest	353	
humanistyczny i matematyczny	„	jest	354	
humanistyczny	„	jest	355	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
9.	Kraków, pl. Groble 9 tel. Nr. 10388	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. B. Nowodworskiego w Krakowie	męskie
10.	Kraków, ul. Sienna 11/13 tel. Nr. 147.27	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. św. Jacka w Krakowie	męskie
11.	Kraków, ul. Sobieskiego 9, tel. Nr. 134.54	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. kr. J. Sobieskiego w Krakowie	męskie
12.	Kraków, ul. Krupnicza 2, tel. Nr. 110.90	IV. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Krakowie	męskie
13.	Kraków, ul. Kochanowskiego 5, tel. Nr. 130.83	V. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Kochanowskiego w Krakowie	męskie
14.	Kraków, ul. Zamojskiego 6 tel. Nr. 113.50	VI. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. T. Kościuszki w Krakowie	męskie
15.	Kraków, ul. Starowiślna 48 tel. Nr. 132.26	VII. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Krakowie	żeńskie
16.	Kraków, ul. B. Pierackiego 12 tel. Nr. 110.82	VIII. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. A. Witkowskiego w Krakowie	męskie
17.	Kraków, ul. P. Michałowskiego 10 tel. Nr.137.92	IX. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Hoene-Wrońskiego w Krakowie	męskie
18.	Kraków, Oleandry 8 tel. Nr. 141.01	X. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Kr. Wandy w Krakowie	żeńskie
19.	Kraków, ul. Podwale 6 tel. 130.53	XI. Państwowe Gimnazjum im. J. Joteyko w Krakowie	żeńskie
20.	Mielec, ul. Kilińskiego 40 tel. Nr. 42	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. St. Konarskiego w Mielcu	koedukacyjne
21.	Myślenice, ul. Wł. Jagiełły 2 tel. Nr. 30	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. T. Kościuszki w Myślenicach	koedukacyjne
22.	N. Sącz, ul. Długosza 1 tel. Nr. 5	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Długosza w Nowym Sączu	męskie
23.	N. Sącz, ul. Jagiellońska 63 tel. Nr. 113	II. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Kr. Bolesława Chrobrego w Nowym Sączu	męskie
24.	Nowy Targ, ul. Krasińskiego 1 tel. Nr. 8	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Sew. Goszczyńskiego w Nowym Targu	koedukacyjne

Wydział (typ) liceum	język naucz.	bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
humanistyczny (dwa oddziały)	polski	—	356	
klasyczny	„	—	357	
humanistyczny (dwa oddziały)	„	—	358	
humanistyczny i przyrodniczy	„	—	359	
humanistyczny	„	—	360	
humanistyczny	„	—	361	
humanistyczny i przyrodniczy	„	—	362	
matematyczny (dwa oddziały)	„	—	363	
matematyczny	„	—	364	
humanistyczny matem. i przyr.	„	—	365	
—	„	jest	378	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma
human. + przyr.	„	jest	366	
humanistyczny	„	jest	367	
matematyczny	„	—	368	
human. i przyr.	„	—	369	
human. + przyr.	„	jest	370	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
25.	Stary Sącz, ul. Dworska 256 tel. Nr. 2	Państwowe Gimnazjum im. Wł. Orkana w Starym Sączu	męskie
26.	Tarnów, ul. Piłsudskiego 2 tel. Nr. 256	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. K. Brodzińskiego w Tarnowie	męskie
27.	Tarnów, ul. Legionów 21 tel. Nr. 91	II. Państwowe Gimnazjum im. Hetmana J. Tarnowskiego w Tarnowie	męskie
28.	Tarnów, ul. Nowy Świat 24 tel. Nr. 269	III. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza w Tarnowie	męskie
29.	Wadowice, ul. Mickiewicza 10 tel. Nr. 114	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. M. Wadowity w Wadowicach	męskie
30.	Wieliczka, Rynek Główny 1 tel. Nr.74	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Matejki w Wieliczce	męskie
31.	Zakopane, ul. Chramcówki tel. Nr. 13.79	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. prof. O. Balzera w Zakopanem	męskie
32.	Żywiec, ul. Słowackiego 2 tel. Nr. 106	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. M. Kopernika w Żywcu	koedukacyjne

W Y

prywatnych liceów i

Kuratorium Okręgu

I. Województwo

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
1.	Będzin, ul. Sobieskiego 7 tel. Nr. 71307	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. Sz. Fürstenbergów Stowarzyszenia Kupców m. Będzina w Będzinie	koeduk.
2.	Będzin, ul. Kopernika 1 tel. Nr. 71212	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. M. Kopernika w Będzinie	koeduk.
3.	Będzin, ul. Sienkiewicza 17, tel. Nr. 71815	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Wandy Replińskiej w Będzinie	żeńskie

Wydział (typ) liceum	język naucz.	bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
—	polski	jest	—	przy gimnazjum istnieje liceum pedagogiczne; liceum ogólnokształcącego nie ma.
klasyczny i humanistyczny	"	—	371	
—	"	—	372	liceum nie ma.
matem. + przyrodn.	"	—	373	przy gimnazjum istnieje liceum pedagogiczne.
humanistyczny	"	jest	374	w r. szk. 1938/39 w kl. II. liceum wydziały human. i przyrodn.
humanistyczny	"	—	375	
human. + matem.	"	jest	376	
human, i matem.	"	jest	377	

KAZ
gimnazjów ogólnokształcących Szkolnego Kręgu Krakowskiego.

Kieleckie.

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
	dla gimn	dla lic.				
human i przyr.	tak	tak	polski	—	391	
matem. i human.	tak	tak	"	—	392	
matematyczny	tak	tak	"	—	393	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
4.	Busko-Zdrój, ul. 3-go Maja 1, tel. Nr. 17	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. Marszałka J. Piłsudskiego, Powiatowego Związku Samorządowego Stopnickiego w Busku Zdroju	koeduk.
5.	Częstochowa, ul. Sowińskiego 36, tel. Nr. 1449	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Towarzystwa Szkoły Społecznej w Częstochowie	męskie
6.	Częstochowa, ul. Dąbrowskiego 19, tel. 1503	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Zgromadzenia SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu w Częstochowie	żeńskie
7.	Częstochowa, ul. Jasnogórska 30, tel. 1335	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Stow. „Nauka i Praca" w Częstochowie	żeńskie
8.	Częstochowa, ul. Focha 24, tel. Nr. 1771	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne Dr. Filipa Axera w Częstochowie	koeduk.
9.	Częstochowa, ul. Jasnogórska 8, tel. Nr. 1158	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. T-wa Żyd. Szkół Średnich i Powszechnych w Częstochowie	koeduk.
10.	Dąbrowa Górnicza, ul. 3-go Maja 11, tel. 68260	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. E. Zawidzkiej Zrzeszenia Rodzicielskiego w Dąbrowie Górniczej	żeńskie
11.	Iłża, ul. Peowiaków 5.	Prywatne Gimnazjum Koeduk. Miasta Iłży w Iłży	koeduk.
12.	Jędrzejów, ul. 11 Listopada 1, tel. Nr. 40	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. Wydziału Powiatowego w Jędrzejowie	koeduk.
13.	Kielce, ul. Źródłowa 17 tel. Nr. 1334	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie im. św. Stanisława Kostki w Kielcach	męskie
14.	Kielce, ul. Poniatowskiego 25	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Gminy Wyznaniowej żydowskiej w Kielcach	męskie
15.	Kielce, ul. Śniadeckich 30 tel. Nr. 1562	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. M. Curie-Skłodowskiej w Kielcach	żeńskie
16.	Kielce, ul. Słowackiego 1	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Stefanii i Władysława (Wolfa) Zimnowodów w Kielcach	żeńskie
17.	Kielce, ul. Słowackiego 5 tel. Nr. 1516	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Kr. Jadwigi w Kielcach	żeńskie

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
	dla gimn.	dla lic.				
human. i matem.	tak	tak	polski	jest	419	
humanistyczny	tak	tak	„	—	394	
human. + przyr.	tak	tak	„	jest	395	w r. szk. 1938/39 klasa I. lic. jest tylko human.
humanistyczny	tak	tak	„	jest	396	
humanistyczny	tak	tak	„	—	397	
matem. i przyr.	tak	tak	„	—	398	
human. + przyr.	tak	tak	„	—	399	
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
human. + matem.	tak	tak	„	—	400	w stadium upaństwowienia
humanistyczny	tak	tak	„	jest	401	
humanistyczny	tak	tak	„	—	402	
human. i matem.	tak	nie	„	—	403	
humanistyczny	tak	tak	„	—	404	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	405	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
18.	Kozienice, Pałac	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne Miasta Kozienic w Kozienicach	koeduk.
19.	Mariówka Opocz. p. Goździków, tel. Nr. 3	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Kr. Jadwigi w Mariówce Opoczyńskiej	żeńskie
20.	Olkusz, ul. Gwarecka 20 tel. Nr. 9	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Koła Polsk. Macierzy Szkolnej w Olkuszu	żeńskie
21.	Opatów, ul. Wąworkowska1 tel. Nr. 45	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. B. Głowackiego w Opatowie	koeduk.
22.	Ostrowiec, ul. Traugutta 1 tel. Nr. 6	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. St. Staszica w Ostrowcu	żeńskie
23.	Pionki, ul. Kolejowa 1 tel. Nr. 129	Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Zrzeszenia Rodzicielskiego w Pionkach	koeduk.
24.	Radom, ul. Traugutta 44 tel. Nr. 1173	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Marii Gajl w Radomiu	żeńskie
25.	Radom, ul. żeromskiego 41, tel. Nr. 1428	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. M. Konopnickiej w Radomiu	żeńskie
26.	Radom, ul. Kilińskiego 13, tel. Nr. 1168	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. Tow. „Przyjaciół Wiedzy“ w Radomiu	koeduk.
27.	Sandomierz, ul. żeromskiego 2 tel. Nr. 82	Prywatne Liceum Męskie Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu	męskie
28.	Sandomierz, ul. Gołębicka 18, tel. Nr. 114	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Marii z Billewiczów Piłsudskiej w Sandomierzu	żeńskie
29.	Skarżysko Kamienna ul. Konarskiego 5 tel. 33	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. A. Witkowskiego w Skarżysku Kamiennej	koeduk.
30.	Sosnowiec, ul. Dziewicza 4 tel. Nr. 61396	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie im. St. Wyspiańskiego Zrzeszenia Rodzicielskiego w Sosnowcu	męskie
31.	Sosnowiec, ul. Rudna 5 tel. Nr. 61465	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. H. Rzadkiewiczowej w Sosnowcu	żeńskie
32.	Sosnowiec, ul. Sadowa 6 tel. Nr. 61651	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koed. Twa Szkół Żydowskich w Sosnowcu	koeduk.

Wydział (typ) liceum	uprawnienia dla gimn.	uprawnienia dla lic.	język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
humanistyczny	tak	tak	polski	—	420	
human. + przyr.	tak	tak	„	jest	424	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	406	
humanistyczny	tak	tak	„	—	407	
humanistyczny	tak	tak	„	—	408	
—	tak	—	„	—	447	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
human. + matem.	tak	tak	„	—	409	
human. i przyr.	tak	tak	„	—	410	
humanistyczny	tak	tak	„	—	411	
klasyczny	—	nie	„	jest	412	gimnazjum nie ma.
humanistyczny	tak	nie	„	—	413	w r. szk. 1938/39 liceum będzie nieczynne.
matematyczny	tak	tak	„	—	414	
human. + przyr.	tak	tak	„	—	415	
human. + przyr.	tak	tak	„	—	416	
humanistyczny	tak	tak	„	—	417	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
33.	Starachowice, ul. Gen. Góreckiego tel. Nr. 35	Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Polsk. Związku Zaw. Pracow. Przemysł. i Handlowych w Starachowicach	koeduk.
34.	Staszów, ul. Piłsudskiego 6 tel. Nr. 20	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. Towarzystwa Gimnazjum Koedukacyjnego w Staszowie	koeduk.
35.	Zawiercie, ul. Limanowskiego 18 tel. Nr. 66	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Zrzesz. Naucz. „Szkoła Średnia" w Zawierciu	męskie
36.	Zawiercie, ul. Sadowa 8 tel. Nr. 150	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. H. Malczewskiej w Zawierciu	żeńskie

II. Województwo

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
1.	Biała ul. Hettwerowej 1 tel. Nr. 1270	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Hildegardy w Białej	żeńskie
2.	Bochnia, pl. Brodzińskieskiego 1	Prywatne Gimnazjum żeńskie im. Kl. z Tańskich Hoffmanowej w Bochni	żeńskie
3.	Chrzanów, ul. Focha tel. Nr. 166	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Mich. Mościckiej w Chrzanowie	żeńskie
4.	Dąbrowa k. Tarnowa ul. Piłsudskiego 48 tel. Nr. 16	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne im. Marsz. J. Piłsudskiego Miasta Dąbrowy koło Tarnowa w Dąbrowie koło Tarnowa	koeduk.
5.	Gorlice, ul. Piłsudskiego 10	Prywatne Gimnazjum Koeduk. Miasta Gorlic w Gorlicach	koeduk.
6.	Grybów, ul. Rynek 4	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne Towarzystwa Gimnazjalnego w Grybowie	koeduk.
7.	Jasło, ul. Lenartowicza 1 tel. Nr. 66	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. bł. Jolanty T-wa Szkoły Średniej w Jaśle	żeńskie
8.	Jordanów, ul. Kolejowa 1	Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im. Marsz. J. Piłsudskiego Miasta Jordanowa w Jordanowie	koeduk.
9.	Kraków, pl. na Groblach 7 tel. Nr. 18221	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Fr. Preisendanza Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie	żeńskie
10.	Kraków, Rynek Główny 17 tel. Nr. 12701	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie im. St. Jaworskiego w Krakowie	męskie

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	UWAGI
	dla gimn.	dla lic.				
—	tak	—	polski	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
matematyczny	tak	tak	„	jest	418	
humanistyczny	tak	tak	„	—	421	
humanistyczny	tak	nie	„	—	422	
Krakowskie.						
human. + przyr.	tak	tak	„	jest	423	
—	tak	—	„	—	425	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	nie	„	—	428	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	426	
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	nie	„	—	429	
humanistyczny	tak	tak	„	—	430	
—	tak	—	—	—	427	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	tak	„	—	431	
humanistyczny	tak	tak	„	—	432	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
11.	Kraków, ul. Pędzichów 13 tel. Nr. 14720	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Rodziny w Krakowie	żeńskie
12.	Kraków, ul. Misjonarska 37 tel. Nr. 11548	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Zgromadz. Ks. Misjonarzy w Krakowie	męskie
13.	Kraków, ul. Potockiego 11 tel. Nr. 15512	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. S. Münnichowej w Krakowie	żeńskie
14.	Kraków, ul. Szpitalna 10 tel. Nr. 10599	Prywatne Gimnazjum żeńskie SS. Kanoniczek Św. Ducha w Krakowie	żeńskie
15.	Kraków, Rynek Główny 34 tel. Nr. 12988	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Król. Jadwigi w Krakowie	żeńskie
16.	Kraków, ul. Łobzowska 22 tel. Nr. 14934	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. H. Kaplińskiej w Krakowie	żeńskie
17.	Kraków, ul. Piłsudskiego 13 tel. Nr. 13779	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. E. Plater w Krakowie	żeńskie
18.	Kraków, ul. Starowiślna 3 tel. Nr. 181158	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Św. Urszuli, SS. Urszulanek w Krakowie	żeńskie
19.	Kraków, ul. Pędzichów 16 tel. Nr. 14344	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Instytutu Marii w Krakowie	żeńskie
20.	Kraków, ul. Grodzka 60 tel. Nr. 21503	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. M. Reja w Krakowie	żeńskie
21.	Kraków, ul. św. Jana 7 tel. Nr. 14477	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. ks. Skorupki Zgromadzenia PP. Prezentek w Krakowie	żeńskie
22.	Kraków, ul. Czapskich 5 tel. Nr. 15619	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. H. Kołłątaja w Krakowie	koeduk.
23.	Kraków, ul. Brzozowa 5 tel. Nr. 12957	Prywatne Liceum i Gimnazjum Keoduk. im. Dr. Ch. Hilfsteina Żyd. Twa Szkoły Ludowej i Średniej w Krakowie	koeduk.
24.	Kraków, ul. Skałeczna 16 tel. Nr. 117.30	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie im. Ks. A. Kordeckiego OO. Paulinów w Krakowie	męskie
25.	Kraków, ul. Miodowa 26 tel. Nr. 17145	Prywatne Gimnazjum Męskie „Tachkemoni" Stow. „Cheder Iwri" w Krakowie	męskie
26.	Kraków, ul. Starowiślna 1 tel. Nr. 17156	Prywatne Gimnazjum żeńskie Żyd. Twa Oświatowego „Nasza Szkoła" w Krakowie	żeńskie

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	UWAGI
	dla gimn.	dla lic.				
humanistyczny	tak	tak	polski	jest	433	
klasyczny	tak	nie	„	jest	434	w r. szk. 1938/39 liceum będzie nieczynne.
humanistyczny	tak	nie	„	—	435	
—	tak	—	„	jest	436	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	tak	„	—	437	
matem. + human.	tak	tak	„	—	438	
klasyczny	tak	tak	„	—	439	
humanistyczny i przyrodniczy	tak	tak	„	jest	440	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	441	
humanistyczny	tak	nie	„	—	442	
humanistyczny	tak	nie	„	jest	443	
human. + matem.	tak	nie	„	—	444	liceum jest tylko męskie.
human.-matem. i przyrodniczy	tak	tak	„	—	445	
klasyczny	tak	tak	„	jest	446	
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
—	nie	—	“	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	koeduk. koeduk.
27.	Kraków, Rynek Główny 17 tel. Nr. 201124	Prywatne Gimnazjum Koeduk. Twa żyd. Szkoły Społecznej w Krakowie	koeduk.
28.	Krynica, ul. Kraszewskiego 1 tel. Nr. 218	Prywatne Gimnazjum Koeduk. Spółdzielni „Szkoła Średnia“ w Krynicy	koeduk.
29.	Nowy Sącz, ul. Morawskiego 1 tel. Nr. 22	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. M. Konopnickiej w Nowym Sączu	żeńskie
30.	Nowy Sącz, ul. Klasztorna 1 tel. Nr. 212	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Kr. Korony Polskiej SS. Niepokalanek w Nowym Sączu	żeńskie
31.	Nowy Sącz, ul. Długosza 11	Prywatne Gimnazjum Męskie inż. M. Geislera w Nowym Sączu	męskie
32.	Oświęcim, ul. Jagiellońska 8 tel. Nr. 6	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Twa Salezjańskiego w Oświęcimiu	męskie
33.	Oświęcim, ul. Kolejowa 1 tel. Nr. 107	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koeduk. im. Ks. Stan. Konarskiego w Oświęcimiu	koeduk.
34.	Pawlikowice koło Wieliczki tel. Nr. 54	Prywatne Gimnazjum Męskie im. Ks. Bron. Markiewicza w Pawlikowicach	męskie
35.	Rabka, ul. Krakowska 1 tel. Nr. 229	Prywatne Gimnazjum Męskie Dr. Jana Wieczorkowskiego w Rabce	męskie
36.	Rabka, ul. Słowackiego 575 tel. Nr. 222	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Tereski w Rabce	żeńskie
37.	Rabka, ul. Curie Skłodowskiej tel. Nr. 209	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Zgromadz. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu w Rabce	żeńskie
38.	Rakowice pod Krakowem tel. Nr. 123.23	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie im. Ks. St. Konarskiego OO. Pijarów w Rakowicach	męskie
39.	Ropczyce, Rynek 1	Prywatne Gimnazjum Koed. im. św. Stan. Kostki Miasta Ropczyc w Ropczycach	koeduk.
40.	Staniątki koło Niepołomic tel. Nr. 7	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Scholastyki PP. Benedyktynek w Staniątkach	żeńskie
41.	Stary Sącz Plac św. Kingi tel. Nr. 23	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Kingi Miasta Starego Sącza w Starym Sączu	żeńskie

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	UWAGI
	dla gimn.	dla lic.				
—	nie	—	polski	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
przyrodniczy	tak	tak	„	—	448	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	449	
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	tak	„	jest	451	
humanistyczny	tak	tak	„	—	452	
—	nie	—	„	jest	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
—	tak	—	„	jest	453	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	tak	„	jest	454	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	455	
human. + matem.	tak	tak	„	jest	456	filia gimnazjum w Krakowie (ul. Filipa 25) tel. Nr. 139.86, posiada klasy I—IV.
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
humanistyczny	tak	tak	„	jest	458	
humanistyczny	tak	nie	„	—	450	

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telefonu	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
42.	Tarnów, ul. Focha 17 tel. Nr. 138	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie SS. Urszulanek w Tarnowie	żeńskie
43.	Tarnów, ul. Tertila 23 tel. Nr. 117	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. E. Orzeszkowej w Tarnowie	żeńskie
44.	Tarnów, ul. Rejtana 14 tel. Nr. 181	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. św. Jadwigi w Tarnowie	żeńskie
45.	Tarnów, ul. Tertila 18 tel. Nr. 556	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. bł. Kingi w Tarnowie	żeńskie
46.	Tarnów, ul. Tolopowa 2 tel. Nr. 1028	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne Twa żyd. Szk. Powsz. i Średn. „Safa Berura" w Tarnowie	koeduk.
47.	Tarnów, ul. Matejki 4	Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Stow. żyd. Naucz. Szk. Powsz. i Średnich w Tarnowie	koeduk.
48.	Wadowice, ul. Karmelicka 32 tel. Nr. 49	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie OO. Karmelitów Bosych w Wadowicach	męskie
49.	Wadowice, na Kopcu 129 tel. Nr. 67	Prywatne Liceum i Gimnazjum Męskie Ks. Ks. Pallotynów w Wadowicach	
50.	Wadowice, ul. Targowica 1 tel. Nr. 110	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. Mich. Mościckiej w Wadowicach	żeńskie
51.	Wieliczka, Rynek Główny 7	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie im. M. Konopnickiej w Wieliczce	żeńskie
52.	Zakopane, ul. Nowotarska 1 tel. Nr. 1281	Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne im. Bł. Ład. z Gielniowa w Zakopanem	koeduk.
53.	Zbylitowska Góra koło Tarnowa tel. Nr. 35	Prywatne Liceum i Gimnazjum żeńskie Zgromadzenie Najśw. Serca Jezusowego w Zbylitowskiej Górze	żeńskie

Wydział (typ) liceum	uprawnienia		język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	UWAGI
	dla gimn.	dla lic.				
humanistyczny	tak	tak	polski	jest	461	
humanistyczny	tak	tak	„	—	462	
humanistyczny	tak	tak	„	—	463	
human. + przyr.	tak	tak	„	—	464	
humanistyczny	tak	nie	„	—	460	
—	nie	—	„	—	—	w r. szk. 1938/39 liceum nie ma.
klasyczny	tak	nie	„	jest	465	
klasyczny	tak	tak	„	jest	466	
human. + matem.	tak	tak	„	—	467	
humanistyczny	tak	tak	„	—	468	w r. szk. 1938/39 klasa II lic. nieczynna
human. + przyr.	tak	tak	„	jest	469	
humanistyczny	tak	tak	„	jest	470	

W Y

Zakładów Kształcenia Nauczycieli
Krakow

I. Województwo

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telef.	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
1.	Częstochowa, ul. Jasnogórska 64 tel. Nr. 1079	Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli im. N. żmichowskiej w Częstochowie	żeńskie
2.	Kielce, ul. Leśna 16 tel. Nr. 1071	Państwowe Pedagogium w Kielcach	koedukacyjne
3.	Sandomierz, ul. Długosza 7 tel. Nr. 56	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Sandomierzu	żeńskie
4.	Solec, n/Wisłą ul. Łotockiego 33 tel. Nr. 5	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Solcu n/Wisłą	koedukacyjne
5.	Sosnowiec, ul. Wawel 1 tel. Nr. 61438	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Sosnowcu	męskie

II. Województwo

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy, numer telef.	Dokładna nazwa szkoły	męska, żeńska, koeduk.
1.	Biała, ul. Komorowicka 27 tel. Nr. 2546	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Białej	męskie
2.	Kraków, ul. Podwale 6 tel. Nr. 15373	Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Krakowie	żeńskie
3.	Kraków, ul. Podwale 6 tel. Nr. 130.53	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Krakowie	żeńskie
4.	Kraków, ul. Straszewskiego 22 tel. Nr. 149.74	Państwowe Pedagogium w Krakowie	koeduk.
5.	Kraków, ul. Szujskiego 2 tel. Nr. 11573	Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Krakowie	koeduk.
6.	Nowy Sącz, ul. Morawskiego 1	Państwowe Liceum Pedagogiczne	żeńskie
7.	Stary Sącz, ul. Dworska 256 tel. Nr. 2	Państwowe Liceum Pedagogiczne im. J. Kasprowicza	męskie
8.	Tarnów, ul. Nowy Świat 24 tel. Nr. 269	Państwowe Liceum Pedagogiczne w Tarnowie	męskie
9.	Gorlice, ul. Jagiełły 2 tel. Nr. 79	Prywatne Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Gorlicach	żeńskie

KAZ

Kuratorium Okręgu Szkolnego
skiego.

Kieleckie.

język naucz.	Bursa (intern.)	numer szkoły	Uwagi
polski	jest	21	
"	"	—	
"	"	8	
"	"	9	przy Państw. Gimnazjum.
"	"	10	
Krakowskie.			
"	"	11	przy Państw. Lic. Pedag. jest I i II klasa gimn. ogólnokształcącego dla chłopców.
"	"	22	
"	"	12	przy Państwowym Gimnazjum.
"	"	—	
"	—	—	
"	—	13	
"	"	14	przy Państwowym Gimnazjum.
"	"	15	przy Państwowym Gimnazjum III.
"	—	26	

WYKAZ
prywatnych kursów dokształcających ogólnokształcących Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. p.	Miejscowość, nazwa ulicy	Nazwa kursów	Uwagi
		I. Wojew. Kieleckie:	
1.	Częstochowa Al. Wolności 17	Prywatne Kursy Dokształcające T-wa Nauczycieli Szkół Średnich	
2.	Częstochowa ul. Marii Panny 20	Prywatne Kursy Dokształcające Bronisława Szumachera	
3.	Częstochowa ul. Kościuszki 16	Prywatne Kursy Dokształcające Stanisławy Ligężówny	
4.	Kielce ul. Mickiewicza 2	Prywatne Kursy Dokształcające Klary Raabówny	
5.	Radom ul. Kelles Krauza 7	Prywatne Kursy Dokształcające organizacyj społecznych K.P.W. i R.K.	
		II. Wojew. Krakowskie:	
1.	Kraków ul. Pierackiego 14 tel. Nr. 148-08	Prywatne Kursy Dokształcające „Wiedza“	wraz z kursem korespond.
2.	Kraków ul. Słowackiego 1	Prywatne Kursy Dokształcające „Studium“	dtto
3.	Kraków ul. Skrzyneckiego 12	Prywatne Kursy Dokształcające Dyr. Polsk. Szk. Średn.	
4.	Krynica „Wielkopolanka“	Prywatne Kursy Dokształcające Dr. Romany Molendy	
5.	Tarnów ul. Nowy Świat 24	Prywatne Kursy Dokształcające T-wa Naucz. Szk. Średnich	
6.	Tarnów pl. Katedralny 8	Prywatne Kursy Dokształcające „Nauka“	

82.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Stały i przemienny materiał nauczania a różnicowanie pracy w klasie dwuletniej i trzyletniej w szkołach powsz. I stopnia.

(Dokończenie).

Szczegółowe rozróżnienie materiału stałego i przemiennego może bez trudności przeprowadzić sam czytelnik na podstawie porównywania ze sobą tekstów kursów danej klasy, to też pomijając tę sprawę, należy omówić wskazania praktyczne, związane z realizacją stałego i przemiennego materiału nauczania. (Sporo wartościowego materiału i ciekawych przykładów podaje książka Aleksandra Litwina p. t. ,,Organizacja nauczania w szkołach powszechnych pierwszego stopnia" wyd. II. Nasza Księgarnia. Warszawa 1936). Prowadzi to bezpośrednio do zagadnienia **możliwości i znaczenia różnicowania pracy dla grup w klasach dwuletniej i trzyletniej.**

Jest to typowe zagadnienie dla klas o programie cyklicznym. Powody, przemawiające za potrzebą różnicowania pracy dla grup, mają różne źródła. Przede wszystkim chodzi o to, aby odwołując się do wiadomości znanych grupie starszej z poprzedniego kursu (w klasie trzeciej grupą starszą jest rocznik drugi, a w klasie czwartej rocznik drugi i trzeci), lub też żądając od niej pełniejszych, obszerniejszych i trudniejszych odpowiedzi, związanych z opracowaniem nieprzemiennych tematów programowych, — podtrzymać i pobudzić w odpowiednim stopniu zainteresowanie i aktywność w nauce roczników starszych. Dalej, aby przy realizacji materiału nieprzemiennego grupa starsza, wykonując ilościowo większą pracę, lub cokolwiek trudniejszą i w odmiennej formie, zdobywała większą umiejętność i sprawność w stosowaniu poznanych wiadomości. Wreszcie różnicowanie pracy przy realizacji materiału przemiennego, polegające na odwoływaniu się w odpowiednich sytuacjach do wiadomości z poprzedniego kursu, znanych tylko rocznikom starszym, wyrabia umiejętność tworzenia związków między wiadomościami znanymi i aktualnie przerabianymi, oraz daje możność należytego utrwalenia już poprzednio osiągniętych wyników. Potrzeba zróżnicowania pracy narzuca się jako konieczność przy opracowywaniu tematów tak stałych jak i przemiennych, ale obowiązujących tylko pewne roczniki.

Wyszczególnione powody wskazują, że różnicowanie pracy dla grup ma dwojaki charakter: 1) rzeczowy i 2) dydaktyczny. Rzeczowa strona różnicowania sprowadza się do **ilości, jakości i stopnia trudności** przerabianego materiału naukowego, co pozostaje w związku z większym ogólnym rozwojem umysłowym dzieci grupy starszej i większym zasobem ich wiadomości.

Różnicowanie pracy dla grup z punktu widzenia dydaktycznego spełnia dwojakie zadanie: a) prowadzi do powtarzania, utrwalania i stosowania w odmiennej formie tak stałego, jak i przemiennego materiału nauczania z grupą starszą, która przerabiała ten materiał w kursie poprzednim; b) daje możność opracowania stałego i przemiennego materiału nauczania, przeznaczonego tylko dla pewnych roczników. Różnicowanie pracy dla grup można stosować na lekcjach głośnych, cichych i w nauce domowej.

Wyróżnianie młodszego i starszych roczników na lekcjach głośnych wystąpi przy opracowywaniu materiału naukowego stałego i przemiennego. Przy materiale stałym dla wszystkich roczników polegać będzie na stawianiu większych wymagań grupie starszej, w związku z przerabianym tematem i na żądaniu od niej obszerniejszych i trudniejszych odpowiedzi. Należy jednak pamiętać, aby **stosując różnicowanie, nie pokrzywdzić rocznika pierwszego przez zbyt częste zajmowanie się na lekcji grupą starszą.** Różnicowanie pracy na lekcjach głośnych może wystąpić np.: w kl. III przy układaniu opowiadań na tle cyklu obrazków, przy wdrażaniu dzieci do samodzielnego ujmowania treści czytanek; w klasie IV przy omawianiu bohaterów, poznanych w czytankach: od rocznika pierwszego będziemy żądali wypowiedzi, odnoszących się do czynów porównywanych postaci, a rocznikom starszym ponadto, będziemy stawiali wymagania, dotyczące próby oświetlenia i porównywania pobudek działania. Wymagania większe będziemy stawiali rocznikom starszym również przy rozwiązywaniu zagadnień arytmetycznych, przy czytaniu mapy i t. p.

Przy materiale stałym, ale obowiązującym tylko rocznik pierwszy, różnicowanie na lekcji głośnej polegać może na dawaniu przez grupę starszą objaśnień grupie młodszej. Wystąpi to w klasie III przy zapoznaniu rocznika pierwszego z notowaniem obserwacyj pogody w postaci kalendarza obrazkowego i sporządzaniem zestawień miesięcznych. Materiał ten nie jest nowy dla rocznika drugiego, ponieważ był z nim przerabiany w poprzednim kursie, jako z rocznikiem pierwszym. Lekcja taka jest dla rocznika drugiego przypomnieniem, powtórzeniem i zastosowaniem znanych wiadomości i w dzienniku lekcyjnym mogłaby być zapisana: zapoznanie rocznika pierwszego z obserwowaniem i notowaniem stanu pogody przy pomocy rocznika drugiego.

Zróżnicowanie pracy wystąpi niekiedy na lekcjach głośnych przy opracowywaniu materiału przemiennego i polegać będzie na nawiązywaniu z grupą starszą do tematów przemiennych, przerobionych w porzednim kursie. Jest ono jednakże trudniejsze niż zróżnicowanie przy opracowywaniu materiału stałego i źle pojęte, oraz nadużywane, mogłoby doprowadzić do rozbicia klasy na dwie

osobne grupy, przerabiające współcześnie dwa różne kursy. Omawianą tu postać zróżnicowania przewiduje program historii następująco: ,,Powołując uczniów do współpracy na lekcjach głośnych, od uczniów z roczników starszych należy wymagać przypominania i nawiązywania zdarzeń, postaci, dat, wiadomości obywatelskich, znanych im z poprzednich kursów, a wiążących się z opracowywanym materiałem. W jaki więc sposób należy przeprowadzać przypominanie i nawiązywanie nietylko w historii, lecz także i w innych przedmiotach? — Przede wszystkim należy zaznaczyć, że nie może być mowy o rożnicowaniu pracy dla grup w ciągu całej lekcji głośnej i na każdej godzinie. Chodzi tylko o to, by opracowując temat przemienny ze wszystkimi rocznikami w klasie, nawiązać w pewnym momencie lub momentach do wiadomości znanych grupie starszej z ubiegłego roku. Wypływa stąd wskazanie: na lekcjach głośnych należy odwoływać się tylko do tych wiadomości znanych grupie starszej z poprzedniego kursu, które w sposób bezpośredni i naturalny wiążą się z opracowanym w danym czasie tematem przemiennym ze wszystkimi rocznikami. Moment nawiązywania do wiadomości znanych grupie starszej może znaleźć się w różnych miejscach lekcji: na początku, w środku, przy końcu. Oto parę przykładów nawiązywania na lekcjach głośnych: klasa IV — w historii kurs ,,B" mamy temat — sejmik szlachecki. W temacie tym omawiamy także zwyczaj zwoływania sejmów, który ustalił się za czasów Kazimierza Jagiellończyka, oraz skład sejmu. Przy opracowywaniu tego tematu z całą klasą, zachodzi naturalna potrzeba nawiązania z grupą starszą do wiadomości obywatelskich o roli sejmu i senatu przerobionych w kursie ,,A". Przy temacie ,,sejm niemy" w kursie ,,B" nawiązujemy z rocznikami starszymi do przebiegu obrad sejmowych za Sasów, znanych z kursu ,,A". Opracowując w klasie IV w kursie ,,B" z przyrody rozmnażanie się roślin zarodnikowych, mchu i grzyba, odwołujemy się z grupą starszą do sposobu rozsiewania się owoców poznanych drzew z kursu ,,A"; przy temacie ,,szkodliwość grzyba domowego w domach drewnianych i zabezpieczenie się przed nim" w kursie ,,B", przypominamy rocznikom starszym o pożytku z drzewa i przemyśle leśnym z kursu ,,A". Mówiąc na geografii w klasie IV o życiu Poleszuka — kurs ,,B", nawiązać możemy do tematu w kursie ,,A" ,,W puszczach i na bagnach Polesia"; przy temacie — ,,we wsi wielkopolskiej" — kurs ,,B" — do tematu — ,,kulturalny krajobraz Wielkopolski" — kurs ,,A". W klasie III, w geografii z nauką o przyrodzie, opracowując temat ,,strumień lub rzeka" — kurs ,,B" nawiązać możemy z rocznikiem drugim do tematu ,,staw lub jezioro"; mówiąc o kąpielach w rzece — kurs ,,B", — przypomnieć możemy grupie starszej o czystości i porządku w chacie z kursu ,,A", traktując to oczywiście niejako w formie pewnych wstawek dla starszej grupy; przy temacie — ,,znaczenie dla człowieka ssaków, związanych z pracą na roli" — kurs ,,B" — nawiązać można do pożytku, jaki przynoszą człowiekowi zwierzęta domowe — kurs ,,A". Możliwości wiązania tematów jest dużo i trudno byłoby wszystike wyszczególnić.

Inną postać zróżnicowania stanowi podział klasy na dwie grupy, z których jedna ma naukę cichą, a druga głośną. Taki podział wystąpi jako konieczność przy realizowaniu materiału naukowego, przeznaczonego tylko dla starszych roczników, a więc w obydwu kursach klasy III przy pisaniu krótkiego listu przez drugi rocznik, a w klasie IV w kursie ,,B" przy pisaniu protokołów z zebrań uczniowskich przez II i III rocznik. Opracowując ten materiał, trzeba wyróżnić dwa momenty: 1) zaznajomienie z formą pisania listu, czy protokołu i 2) nabywanie wprawy w zastosowaniu poznanych form w konkretnych sytuacjach życiowych. Pierwszy etap pracy musi się odbyć w formie lekcji głośnej z grupą starszą, podczas której rocznik pierwszy będzie miał lekcję cichą, związaną tematowo z lekcją głośną grupy starszej. Drugi etap pracy, dotyczący realizacji wspomnianych tematów dla starszych roczników, wystąpi na lekcjach cichych i w pracy domowej.

Możliwość podziału klasy na część uczącą się głośno i na część uczącą się cicho, może także wystąpić wówczas, gdy przerabiany temat nieprzemienny z danego przedmiotu jest już opanowany przez grupę starszą (np. z ortografii, gramatyki i t. p.) i wymaga dalszego ugruntowania i uzupełnienia na lekcji głośnej z rocznikiem pierwszym, lub gdy zachodzi potrzeba powtórzenia z uczniami starszymi na lekcji głośnej tematu z poprzedniego kursu. Stosowanie jednak tego podziału jest łatwiejsze w szkole o 2 nauczycielach, niż w szkole o 1 nauczycielu, gdzie mając do czynienia tylko z jedną klasą w tym samym czasie, a z dwoma grupami, łatwiej jest zachować równowagę w ilości lekcji głośnych i cichych dla uczniów młodszych i starszych. Chodziłoby szczególniej o to, aby grupa starsza nie miała więcej lekcyj głośnych, niż młodsza. Ponieważ w szkole o 1 nauczycielu stosowanie wymienionego podziału powoduje większe trudności w organizowaniu pracy i czasami mogłoby wytworzyć pewien chaos i nie prowadzić do wymaganych rezultatów, dlatego też podział klasy, złączonej w komplet, na część uczącą się głośno i cicho będzie można rzadziej uwzględniać.

W szkole o 1 nauczycielu najczęściej zatem da się stosować zróżnicowanie w formie nauki cichej, a we wszystkich szkołach I stopnia także i w formie nauki domowej, które szczególniej nadają się do tego, by różnicować pracę dla grup tak pod względem ilości i jakości, jak i stopnia trudności. Oczywiście, na naukę domową, jako samodzielną pracę, nie odbywającą się pod okiem nauczyciela, należy dawać tematy łatwiejsze, niż na naukę cichą.

Dotychczasowe rozważania prowadzą do wniosku, że różnicowanie pracy dla grup w klasach III i IV jest rzeczą nieodzowną, jeśli programy o układzie cyklicznym mają być naprawdę realizowane.

Czy jednak zawsze trzeba różnicować pracę? — Oczywiście, że nie. Programy nauczania nie wymagają, aby różnicowanie stosować na każdej lekcji, lecz „niekiedy", „od czasu do czasu",

a więc w tych wypadkach, w których faktycznie da się przeprowadzić z pożytkiem dla dzieci. Niewątpliwie dla różnicowania pracy daleko korzystniejsze są warunki w szkole o 2 nauczycielach, niż o 1 nauczycielu, ponieważ klasy uczą się osobno i na lekcji są najwyżej dwie grupy. Przy różnicowaniu pracy w szkole o 1 nauczycielu należy pamiętać, że w komplecie klas III z IV można mieć najwyżej trzy grupy uczniów, pracujące równocześnie na danej lekcji, a więc zróżnicowanej pracy w jednej z klas kompletu towarzyszy niezróżnicowana praca w drugiej klasie. Zmniejsza to poważnie trudności, jakie wynikałyby z równoczesnego uwzględniania czterech grup w komplecie. Podane rozróżnienie grup tłumaczy nam, dlaczego przy różnicowaniu pracy mamy odwoływać się z grupą starszą, nietylko w klasie III, gdzie są dwa kursy, ale i w klasie IV, gdzie są trzy kursy, do tego kursu, który był przerobiony w poprzednim roku. Wynika to z tego, że w starszej grupie klasy IV mamy roczniki: drugi i trzeci i, że rocznik drugi zna tylko kurs z ubiegłego roku, a rocznik trzeci dwa poprzednie kursy. Skoro rocznik drugi i trzeci traktujemy jako jedną grupę, to musimy nawiązywać do tematów znanych obu rocznikom, a zatem do kursu przerabianego w poprzednim roku. Zjawia się teraz pytanie, czy w klasie IV grupę starszą zawsze mają stanowić dwa ostatnie roczniki, czy też może być czasami inaczej? Otóż w rzeczywistości najczęściej będziemy mieli do czynienia w grupie starszej z drugim i trzecim rocznikiem, natomiast w nielicznych tylko wypadkach będzie można traktować sam rocznik trzeci jako grupę starszą, a łączyć pierwszy i drugi rocznik w drugą grupę. Wyróżnienie rocznika trzeciego, jako grupy starszej, przewiduje program języka polskiego. Wystąpić to może przy powtarzaniu ważnego zagadnienia, przerabianego w latach ubiegłych.

Pomimo ustalonej przynależności roczników do grup, czasami zajdzie konieczność wyłączenia z grupy starszej ucznia, należącego do drugiego lub trzeciego rocznika i przydzielenia go do grupy młodszej. Będzie to miało miejsce w wypadku, gdy przerabiamy z całą klasą ten przedmiot naukowy, a właściwie te tematy z materiału nieprzemiennego, które przez ucznia nie zostały dostatecznie opanowane w poprzednim roku i mamy przeświadczenie, że nie potrafi on wykonać pracy zróżnicowanej, przeznaczonej dla grupy starszej. Przy innych tematach traktujemy go, jako należącego do grupy starszej. Zauważyć trzeba, że, stosując zróżnicowanie pracy dla grup przy materiale stałym i przemiennym, obowiązującym wszystkie roczniki, nie uwidaczniamy tego w rozkładzie materiału naukowego w dzienniku lekcyjnym. W planowaniu pracy byłoby rzeczą trudną przewidzieć te wszystkie możliwości zróżnicowania, jakie wysuwają się w toku realizacji programu. Zresztą, zbyt mało jest na to miejsca w jednym dzienniku lekcyjnym, przeznaczonym w szkołach pierwszego stopnia dla dwóch klas. Zatem, robiąc rozkład materiału naukowego w klasie dwuletniej i trzyletniej, należy opierać się wyłacznie na obowiązującym w danym roku kursie programowym i rozkładać materiał nauczania nietylko obowiązujący wszystkie roczniki, ale i ten, który przeznaczony jest dla pewnych roczników w klasie. Wytyczne rozkładania materiału naukowego dla szkół I stopnia są takie same, jak dla innych szkół powszechnych. Czytelnik znajdzie je w artykule F. R. Bursy p. t. „Zasady konstruowania rozkładu materiału naukowego w szkole powszechnej", zamieszczonym w Dzienniku Urzędowym KOSK Nr. 3 z dnia 31 marca 1937 r.

Świadectwem, czy stosujemy różnicowanie pracy dla grup, nie będzie więc dziennik lekcyjny, lecz prace piśmienne dzieci, badane wyniki nauczania i sama organizacja lekcji. Oczywiście, często może się zdarzyć, że nie będzie zróżnicowania na danej lekcji, jednak w pokaźnej liczbie dni pracy powinno ono wystąpić, choćby fragmentarycznie, w tej czy w innej formie.

Okolicznością zewnętrzną, która w dużym stopniu ułatwia różnicowanie pracy jest rozsadzenie dzieci w ławkach. Kierować winniśmy się w tej sprawie ogólnym wskazaniem, aby grupy siedziały osobno i aby mogła między nimi zaistnieć współpraca, zwłaszcza na lekcjach cichych w szkole o 1 nauczycielu. Jeśli w szkole o 1 nauczycielu np. są w izbie lekcyjnej dwa rzędy ławek dwuosobowych, z których każdy jest przeznaczony dla jednej klasy, to w poszczególnych ławkach jednego rzędu może siedzieć dziecko z pierwszego i dziecko ze starszego rocznika. Przy ławkach czteroosobowych siedziałoby po dwoje dzieci z każdej grupy. Powstaną w ten sposób w jednym rzędzie ławek dwa rzędy dzieci: jeden rząd to rocznik pierwszy, czyli grupa młodsza, a drugi rząd to rocznik drugi i ewentualnie jeszcze trzeci, czyli grupa starsza. Gdy w danej klasie grupa starsza liczy mniej uczniów, niż grupa młodsza, rozsadzenie może zacząć się nie od pierwszej, a od następnych ławek. Podane tylko jako przykład rozsadzenie dzieci ma te zalety, że:

1) w każdej grupie można rozsadzać uczniów według wzrostu;
2) uczniowie o słabym wzroku mogą siedzieć bliżej tablicy;
3) obok ucznia słabszego z rocznika pierwszego można posadzić zdolniejszego ucznia ze starszej grupy, który w razie potrzeby może udzielić swemu koledze objaśnień i wskazówek, co ma szczególniejsze znaczenie przy nauce cichej.

Kończąc rozważania, w ramach artykułu, odnoszące się do stałego i przemiennego materiału nauczania, trzeba zaznaczyć, że należyta realizacja programu w klasie dwuletniej i trzyletniej, oraz osiągnięcie przepisanych wyników nauczania, zależy w znacznym stopniu od właściwie pojętego i ze zrozumieniem stosowanego różnicowania pracy.

Władysław Rajczykowski.

Współpraca szkoły z domem rodzicielskim.*)

Jak najlepsze wychowanie dzieci i młodzieży jest w zasadzie wspólnym celem szkoły i domu rodzicielskiego. Nie tu miejsce na socjologiczne i filozoficzne rozważania możliwości różnego ujęcia celów wychowawczych i ideału wychowawczego. W niniejszym artykule chodzi o poruszenie sprawy zupełnie prostej i praktycznej, wynikającej z faktu, że nawet przy największej harmonii w poglądach społecznych i ideowych piętrzą się niejednokrotnie pomiędzy nauczycielami a rodzicami uczniów trudności w znalezieniu wspólnego języka i wspólnej podstawy wychowawczego oddziaływania. Trudności te wynikają bardzo często z obustronnego braku obiektywizmu w osądzie poszczególnych wypadków, lub poprostu z nieporozumień. Nie trzeba uzasadniać, że takie nieporozumienia, choćby przypadkowe, podkopują wyniki pracy nad młodzieżą, podważając w jej oczach autorytet wychowawczy w ogóle — zarówno rodziców, jak i szkoły. To też bardzo jest potrzebne dotarcie do źródeł tych nieporozumień i rozważenie środków zaradczych.—

Biorąc pod uwagę przede wszystkim szkoły średnie ogólnokształcące, zauważymy, że nieporozumienia wzrastają zwłaszcza w pewnych okresach czasu, przybierając niekiedy ze strony rodziców formę ostrych zarzutów pod adresem szkoły. Zdarza się to w terminie pobierania opłat szkolnych, przy wydawaniu świadectw uczniom, zwłaszcza przy końcu roku szkolnego, gdy chodzi o wyniki egzaminu, lub promocję z klasy do klasy. Zdarza się to i kiedy indziej np. w czasie karnawału, gdy rodzice inaczej, a nauczyciele inaczej rozumieją „dozwolone" i „niedozwolone" rozrywki, lub „dozwolony" i „niedozwolony" ubiór młodzieży.

Trudności przy opłatach szkolnych wynikają często ze zbyt subjektywnego, lub wręcz egoistycznego stanowiska rodziców, którzy, widząc tylko swoje kłopoty finansowe, nie chcą wniknąć w kłopoty może większe innych. Czasami jednak te trudności bywają rzeczywiście bardzo istotne i tu może pomóc jedynie dobra organizacja samopomocy właśnie wśród samych rodziców. Ale o tym dalej.

Gorsza jest sprawa promocji, świadectw i w ogóle ocen szkolnych! I tu znowu trudno o obiektywizm rodziców. Jakże często uważa się w domu dziecko za daleko zdolniejsze, inteligentniejsze, pilniejsze, niż się ono przedstawia w szkole. Wszak sami nauczyciele, gdy chodzi o ich własne dzieci, skłonni są podejrzewać kolegów o niesprawiedliwość, lub rościć sobie prawa do specjalnych względów przy ocenach! Przy promowaniu z klasy do klasy do powyższych uczuciowych momentów dołączają się względy czysto utylitarne. I tu znów rodzice, którzy nawet zdają sobie doskonale sprawę, że ich córka, czy syn, nie zasłużyli na promocję, widzą tylko rok stracony i zwiększone koszty, więc wiedząc o tym, że żądają rzeczy niesłusznej, starają się promocję wyprosić, lub wynudzić! Łączy się to z zagadnieniem bardzo ważnym i mającym ogólniejsze znaczenie. W naszym społeczeństwie nie ma jeszcze dość wyrobionej opinii, dotyczącej szkolnej sprawiedliwości i uczciwości. Wielu rodziców sądzi, że podciągnięcie wzwyż oceny na świadectwie jest nie kwestią sumienia, lecz kwestią „dobroci" nauczyciela. Co gorsza, nie rozumie się nazbyt często, że walka z oszukaństwem w szkole we wszelkich jego przejawach („ściąganiem", podpowiadaniem, wszelkimi wykrętami itd.) jest moralnym i społecznym obowiązkiem każdego uczciwego nauczyciela, w czym rodzice powinni pomagać. Niestety bywa inaczej. Rodzice, którzy uważają za przesadzone wymagania nauczycieli w zakresie nauki i samodzielnej pracy uczniów, którzy nie biorą poważnie wymagań, dotyczących karności i dobrego zachowania młodzieży, posuwają się niekiedy tak daleko, że pomagają swoim dzieciom w obejściu zarządzeń szkolnych (rozrywki niedozwolone, ubiór nieprzepisowy itd.), a następnie wprowadzają szkołę w błąd przez podpisywanie fałszywych usprawiedliwień nieobecności w szkole, nieodrobienia lekcji itd. Trudno się czasem dziwić, że ten lub ów nauczyciel po kilkuletnich doświadczeniach stanie się aż nazbyt podejrzliwy w stosunku do uczniów i ich rodziców i właśnie w nieodpowiednią stronę swą podejrzliwość skieruje, krzywdząc w tym ludzi uczciwych. Dużo zamętu wprowadza tu niejednolite pod tym względem stanowisko samych nauczycieli, powodujące błędną w społeczeństwie opinię o „dobrym nauczycielu". To też niesłychanie ważne jest wyrobienie jednolitej postawy nauczycieli wszystkich szkół i wpajanie w społeczeństwo przekonania, że prawdziwym przyjacielem młodzieży jest nauczyciel wymagający porządnej, uczciwej i samodzielnej pracy, przestrzegający karności, sprawiedliwy w ocenie, bynajmniej zaś nie taki, który pozwala uczniom oszukiwać, przymyka oczy na ich braki w nauce i niewłaściwości w zachowaniu i stawia oceny tak, żeby sobie uczniów nie zrazić. Z drugiej strony jednak nauczyciel wymagający i sprawiedliwy nie musi być wcale dla uczniów surowy, chłodny i nieprzystępny. Sama młodzież orientuje się w tym doskonale, choć może nie zawsze i nie każdemu do tego się przyzna. Ale wśród społeczeństwa starszego opinię tę trzeba rozpowszechniać, jest to ważne dla zdrowia moralnego naszego życia społecznego w ogóle.

Dalsze nieporozumienia między domem i szkołą wynikają często z braku znajomości u rodziców psychologii młodzieży, w szczególności psychologii wieku dojrzewania, aktualnej właśnie w szkole średniej. Młodzież w wieku dojrzewania przeżywa okresy przekory i hiperkrytycyzmu w stosunku do starszych. Rodzice niekiedy zapominają o swoich osobistych, często bolesnych doświadczeniach i „buntach", gdy słyszą córki i synów, krytykujących swych nauczycieli i buntują-

---

*) Artykuł ten jest skrótem referatu, wygłoszonego na okręgowym zjeździe dyrektorów szkół średnich ogólnokszt. i zakładów kształcenia nauczycieli w maju r. b.

cych się przeciwko „fatalnym" stosunkom, panującym w szkole. Nie pamiętają (lub nie wiedzą) i o tym, że młodzież w tym wieku jest skłonna do silnych uczuciowych przeżyć, do egotyzmu, do wygórowanych ambicji, a to powoduje zmienność nastrojów w stosunku do szkoły (tak samo zresztą i do domu rodzinnego!); nie można z tego jeszcze wysnuwać konkretnych wniosków i trzeba sprawdzić przyczyny niezadowolenia. U niektórych dzieci silnie występuje i przedłuża się do wieku młodzieńczego faza bujnej fantazji. Poszukują wtedy wątka do marzeń o sensacyjnych zdarzeniach także i w życiu codziennym i potrafią opowiadać o przygodach w szkole „niestworzone rzeczy", które w rzeczywistości wyglądały zgoła inaczej. Jeśli się tych rzeczy w porę nie wyjaśni, nieporozumienia muszą wzrastać. Podobne zadrażnienia występują jaskrawiej w szkołach żeńskich, niż męskich ze zrozumiałych powodów. Dziewczęta, w ogóle bardziej uczuciowe niż chłopcy, silniej przeżywają w wieku dojrzewania swoje kryzysy duchowe i chętniej zwierzają się z nich w domu. Więcej niż chłopcom zależy im na powodzeniu w szkole i dobrych ocenach. Mają więc więcej powodów do niezadowolenia. Wśród rodziców zaś częściej, niżby można przypuszczać, pokutuje jeszcze przesąd, że od dziewcząt mniej należy wymagać w dziedzinie nauki niż od chłopców, natomiast za samą pilność (choćby nieuwieńczoną należytym wynikiem) należy im się „przyjemność" w postaci lepszej oceny.

Oczywiście z psychologią wieku dojrzewania powinni liczyć się i nauczyciele nie tylko w swoim postępowaniu z uczniami, ale również w ocenianiu stosunku młodzieży do szkoły. Powinni też pamiętać, że młodzież bywa inna w szkole, niż w domu, i że wszelkie konkretne wiadomości pochodzące od rodziców lub opiekunów są dla szkoły bardzo cenne.

W szkołach nielicznych przy dobrej woli ze strony rodziców i nauczycieli — przez bezpośrednie omówienie trudności — nieporozumienia można zawsze zlikwidować, lub przynajmniej osłabić. W szkołach natomiast rozbudowanych, o licznych i przepełnionych klasach, sprawa jest daleko trudniejsza. Trudniejsza jest tu i organizacja życia szkolnego i nauczyciele często przemęczeni, nie mogą znaleźć dość czasu, a niekiedy i uzbroić się w potrzebną cierpliwość na indywidualne rozmowy z rodzicami. Tym bardziej jednak trzeba w tych szkołach odpowiednio zorganizować możliwości wzajemnego porozumienia.

Rodzice powinni być przede wszystkim stale i dokładnie informowani o rozkładzie dnia szkolnego, o zajęciach popołudniowych, o ewentualnych nadprogramowych występach młodzieży. Muszą być też w porę zawiadomieni o przewinieniach czy też niepowodzeniach swoich dzieci w szkole, zwłaszcza, gdy to pociąga za sobą groźbę czy to nieotrzymania promocji do klasy następnej, czy też wydalenia ze szkoły. Z drugiej strony od rodziców należy wymagać zawiadamiania o przyczynie nieobecności uczniów w szkole, nie odrobienia lekcji itd. Do takiego porozumiewania się między wychowawcą klasy i opieką domową mogą służyć dzienniki korespondencyjne. W chwilach ważniejszych jednak, ani też dla omówienia indywidualnych potrzeb ucznia żadna korespondencja nie zastąpi kontaktu osobistego. „Wywiadówki", które powinny odbywać się raz na okres i być oczywiście dobrze zorganizowane, nie wystarczą, ponieważ musi je zawsze cechować pewien pośpiech i jednostronność. To też jest rzeczą konieczną, aby nauczyciele mieli przez cały rok szkolny stałe godziny przyjęć w ciągu tygodnia. Praktyczne okazało się w niektórych gimnazjach wyznaczenie godzin przyjęć wszystkich nauczycieli i wychowawców w ciągu jednego dnia w tygodniu (np. podczas dwóch, czy trzech ostatnich lekcji). W ten sposób rodzice mogą jednego dnia załatwić wszystkie swoje interesy w szkole. Wzajemne poznanie się rodziców i wychowawców, wspólne omówienie indywidualnych potrzeb młodzieży może przyczynić się w znacznej mierze do rozproszenia nieporozumień. Oczywiście wychowawcy powinni tu jak najbardziej życzliwie wnikać w sposób myślenia rodziców, jak najwięcej zdobyć pożytecznych wiadomości o swoich dzieciach, a jednocześnie stawiać sprawę od strony szkoły życzliwie, ale jasno i szczerze. Wszelkie wymijające odpowiedzi, pocieszające obietnice, których nie będzie można dotrzymać, osiągną wręcz przeciwny skutek.

Równie ważne jest nawiązanie stosunków między wychowawcą, a zespołem wszystkich rodziców uczniów danej klasy. Bez względu na to, czy takie zespoły pozostaną luźnymi zespołami, zbierającymi się w miarę potrzeby, czy też przybiorą formę zorganizowanych patronatów — tu właśnie może i powinna rozwinąć się właściwa współpraca domu ze szkołą i tu jest najlepszy teren zwalczenia nieporozumień. W takich zespołach właśnie powinny być podane do wiadomości i wyjaśnione plany wychowawcze szkoły, rozważone regulaminy obowiązujące uczniów, uzasadniona konieczność karności; tu jest miejsce na zaznajomienie rodziców z obecnymi programami i metodami nauczania, z płynącymi stąd wymaganiami dotyczącymi pracy domowej młodzieży. Tu też powinny być wspólnie omówione i przedyskutowane trudności wychowawcze, czy dydaktyczne związane specjalnie z daną klasą; opracowane zagadnienia psychologiczne z tym związane, podane wskazówki higieniczne i pedagogiczne. Wszystko to może przyczynić się wydatnie do wytworzenia solidarnego frontu rodzicielsko-nauczycielskiego i stworzyć podstawę dalszej realnej współpracy. Jeżeli rodzice zbliżą się nie tylko wzajemnie ze sobą i z wychowawcą, ale poznają też całą klasę tj. koleżanki czy kolegów swoich dzieci, jeśli wezmą udział w ich życiu i pomogą w opiece podczas różnych „herbatek", zabaw, przedstawień klasowych, wycieczek itp. — wtedy może przez ujrzenie swoich rodzonych dzieci na tle innej młodzieży, zaczną patrzeć na nie obiektywniej, może zainteresują się i cudzymi dziećmi, które właśnie potrzebują takiej czy innej pomocy. W klasach starszych do-

bre rezultaty daje wciągnięcie rodziców — przedstawicieli różnych środowisk i zawodów — do współpracy w organizowaniu dla młodzieży wycieczek społecznych, zwiedzaniu różnych wystaw, pogadanek o wyborze zawodu (w kl. IV. gimn. i II. lic.), w otoczeniu opieką młodzieży o specjalnych zainteresowaniach np. artystycznych, lub gospodarczych itd. Może to mieć bardzo duże znaczenie już nie tylko pedagogiczne, ale i społeczne.

Bez względu na to, czy takie zespoły rodziców uczniów jednej klasy przyjmą zorganizowaną formę patronatów czy też nie, byłoby pożądane, ażeby przez swych przedstawicieli pozostawały w kontakcie z zarządem komitetu, czy koła rodzicielskiego.

Sprawa organizacji komitetów rodzicielskich przy szkołach, to znów inne zagadnienie. Komitety te (czy koła, czy zrzeszenia — nazwy mogą być i bywają różne) reprezentują ogół rodziców wobec szkoły, a czasami też szkołę wobec społeczeństwa. Zarząd stanowią tu zazwyczaj rodzice bliżej ze szkołą związani, świadomi jej zadań i chętni do współpracy. Jest to również bardzo ważne ogniwo we współpracy domu ze szkołą. Działalność komitetów rodzicielskich idzie zwykle przede wszystkim w kierunku pomocy finansowej dla niezamożnej młodzieży. Przyczynia się to w znacznej mierze do złagodzenia nieporozumień, o których była mowa na początku niniejszego artykułu, a często ratuje jednostki najzdolniejsze i najbardziej wartościowe. Formy tej pomocy są bardzo różne. Umożliwia się biednym uczniom korzystanie ze szkoły przez opłatę czesnego, dostarczenie podręczników, subwencję na wycieczki itd. Organizuje się dożywianie (czasem w bardzo szerokim zakresie), wysyła się młodzież na kolonie wakacyjne, opłaca kurację chorych uczniów, pomoc dentystyczną itd. Zakłada się tanie bursy. Przy udzielaniu pomocy, o której wyżej mowa, niektóre komitety rodzicielskie nawiązują bezpośrednio współpracę z organizacjami uczniowskimi np. bratnią pomocą, lub samorządem. Bywa i tak, że komitet rodzicielski opiekuje się specjalnie inną jakąś organizacją młodzieży, udzielając jej subwencji i interesując się jej działalnością (np. świetlicą szkolną, kołem sportowym itd.). Taki bezpośredni kontakt organizacji rodzicielskich z organizacjami uczniowskimi może być bardzo pożądany.

Niekiedy sama szkoła, choćby państwowa, korzysta z finansowej pomocy komitetu rodzicielskiego. Tam, gdzie szkoły średnie były zakładane przez społeczeństwo i przez nie utrzymywane przed upaństwowieniem, wydaje się to naturalne, że społeczeństwo w dalszym ciągu przykłada się do rozwoju tych swoich szkół. Są komitety rodzicielskie, które pobudowały całe gmachy szkolne, a dość często spotyka się wzniesione przez komitety sale gimnastyczne, ufundowane przez nie umeblowanie sali szkolnej, zaopatrzenie biblioteki, czytelni, czy pracowni w pomoce naukowe, książki i pisma. Pomoc taka organizacji rodzicielskich jest dla szkoły ogromnie cenna i to zarówno ze względów materialnych, jak i moralnych. Może się jednak zdarzyć, że działalność zarządu komitetu, o ile nie jest dość dobrze zrozumiana przez ogół rodziców, staje się przyczyną nowych tarć. Dlatego konieczny jest pewien umiar i rozwaga. A więc składki na komitet nie mogą być zbyt wygórowane (zdarza się to gdzie niegdzie), nie powinny też być nigdy ściągane od uczniów przez nauczycieli. Pomoc finansową, ofiarowaną przez komitet szkole należy przeznaczać na cele związane bezpośrednio z pożytkiem młodzieży (pracownia, biblioteka itd.). Ogół zaś rodziców powinien nie tylko otrzymywać sprawozdania kasowe, ale także mieć możność obejrzenia ofiarowanych szkole pomocy i zorientowanie się w ich użyciu.

Nie ulega więc wątpliwości, że przy dobrej woli ogółu rodziców i nauczycieli, przy celowym obmyśleniu terenów współpracy, nieporozumienia między domem i szkołą będą stale ustępowały miejsca nawiązującym się niciom wspólnych zainteresowań.*)

Dr Maria Chrzanowska.

---

*) Przy organizowaniu zespołów rodziców, mogą się okazać pomocne następujące wydawnictwa:
1) „Rodzina i dziecko" — miesięcznik poświęcony zagadnieniom wychowania dziecka w domu, w szkole i w środowisku, red. Janina Rendznerowa, wyd. Tow. Kultury i Oświaty, Warszawa, Al. Ujazdowskie 20, m. 7.
2) Biblioteczka wydawana przez Książnicę-Atlas: „Współpraca Domu i Szkoły w dziele wychowania młodzieży".

Możliwości i zadania oświaty pozaszkolnej w ośrodkach miejskich i robotniczych.

Na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego znajduje się 87 miast, skupiających znaczny odsetek ludności. W rzeczywistości jednak — jeśli uwzględnimy, że niektóre miasteczka utraciły prawa gmin miejskich, aczkolwiek pozostały ośrodkami miejskimi — okaże się, że miasteczek, miast i osad robotniczych w Okręgu możemy się doliczyć napewno więcej niż stu.

Praca w tych ośrodkach, za wyjątkiem kilkunastu miast większych i wielkich skupień robotniczych (miast powyżej 100 tysięcy było 3, miast od 30—85 tysięcy — 9) leżała niemal całkowicie odłogiem. Wprawdzie zarówno niektóre organizacje oświatowe (przede wszystkim T. S. L.), społeczne i zawodowe, oraz samorządy i władze szkolne podejmowały najrozmaitsze prace kulturalno-oświatowe (kursy, świetlice, uniwersytety powszechne, biblioteki, czytelnie, odczyty), ale poczynania te nie zaspokajają nawet najpilniejszych i dojrzałych potrzeb kulturalno-

oświatowych różnych grup ludności tych środowisk.

Kuratorium, zdając sobie sprawę zarówno z charakteru dotychczasowej akcji kulturalno-oświatowej w ośrodkach miejskich i robotniczych, z jej niesystematyczności, fragmentaryczności i dorywczości oraz z palących potrzeb w tej dziedzinie, zwróciło się do dyrektorów i nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych z gorącym apelem o pomoc i współdziałanie w pracy planowanej przez Oddział Oświaty Pozaszkolnej i poszczególne inspektoraty (okólnik Nr. O. P. 28349/38 z dnia 4/X 1938 r.). Naturalnie do pracy tej władze szkolne będą się starały pozyskać także pracowników społecznych innych zawodów.

W tym artykule zamierzamy omówić możliwości, zadania i formy pracy oświatowej w ośrodkach miejskich i robotniczych przynajmniej w ogólnym zarysie, aby ułatwić orientację i wskazać najwłaściwsze formy pracy.

Na wstępie tych uwag trzeba zaznaczyć, że najpowszechniejszymi formami pracy oświatowej pozaszkolnej były świetlice, kursy dokształcające w zakresie programu szkoły powszechnej oraz wykłady. Rzadziej spotyka się uniwersytety i inne placówki o wyższym poziomie dokształcania (np. szkoły pracy społecznej i t. p.). W sprawozdaniu z prac oświaty pozaszkolnej w Okręgu wykazano w r. 1937/38 tylko 11 uniwersytetów powszechnych, gdy w Okręgu Poznańskim było ich około sześćdziesięciu. Wprawdzie w kilkudziesięciu miejscowościach (48) zorganizowano (głównie koła T. S. L.) odczyty popularno-naukowe z inicjatywy Zarządu Powszechnych Wykładów Uniwersytetu Jagiellońskiego, ale większość tych miejscowości poprzestała na 1—4 odczytów, przy przeważającym udziale młodzieży szkolnej tak, że akcji tej nie można traktować jako cyklu wykładów zaspokajającego zainteresowania kulturalne tych środowisk.

Obecnie Kuratorium dąży do tego, aby stworzyć warunki do rozbudzenia życia kulturalnego miast i miasteczek i zaspokojenia najpilniejszych potrzeb. Czynnikiem powołanym z ramienia władz szkolnych do badania potrzeb oświaty pozaszkolnej, czuwania nad ich zaspokajaniem i organizowania pomocy fachowej, wreszcie do inicjowania i koordynowania akcji społecznej w zakresie oświaty pozaszkolnej i skierowywania jej na właściwe tory — są obwodowe inspektoraty szkolne. Brak odpowiednich norm prawnych utrudnia władzom szkolnym spełnienie tych zadań. W tej sytuacji powodzenie akcji kulturalno-oświatowej zależy przede wszystkim od dobrej woli, porozumienia i współdziałania najważniejszych czynników prowadzących prace oświatowe. W szczególności zaś realizacja zamierzeń Oddziału Oświaty Pozaszkolnej w ośrodkach miejskich i robotniczych zależy od współdziałania dyrekcyj zakładów średnich i obwodowych inspektoratów szkolnych, w których fachowym organem w sprawach oświaty pozaszkolnej jest instruktor oświaty pozaszkolnej.

Ogólnie można stwierdzić, że zarówno potrzeby, jak i możliwości oświaty pozaszkolnej w środowiskach miejskich i robotniczych są duże. Trzeba bowiem pamiętać, że spośród dzieci ludności stosunkowo najgorzej sytuowanej (bezrobotni, służba domowa, robotnicy) nawet połowa nie kończy pełnej szkoły powszechnej, a pewna część w ogóle do szkoły nie uczęszcza. Analfabetyzm i niedouczenie jest zjawiskiem nagminnym, zresztą i zespół wiadomości wyniesionych ze szkoły powszechnej okazuje się w życiu niewystarczający, zwłaszcza w środowisku miejskim. Liczba młodzieży uzyskującej wykształcenie praktyczne jest stosunkowo nieznaczna; będzie ona wzrastać w miarę rozbudowy i udostępnienia szkolnictwa zawodowego.

Przedmiotem akcji kulturalno - oświatowej w miastach i ośrodkach robotniczych powinny być przede wszystkim grupy społeczne najbardziej opieki kulturalnej potrzebujące, pozbawione uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz grupy ujawniające dążność do uczestnictwa w pracy kulturalnej. Oczywiście tam, gdzie istnieją możliwości zorganizowania szerokiej akcji oświaty pozaszkolnej, należy nią objąć wszystkie grupy społeczne, nie wyłączając inteligencji. Pewna część ludzi, zwłaszcza spośród inteligencji zawodowej, umie pracować nad sobą i dokształcać się samodzielnie (samokształcenie). Ogół jednak nie umie pracować samodzielnie i zdobywać potrzebnych umiejętności i wiadomości, a tym bardziej poszukiwać wyjaśnień przyczyn i skutków różnych zjawisk. Czytanie czasopism i książek zagadnienia tego nie rozwiązuje.

Młodzież dorastająca i dorośli muszą szukać poza systemem nauki szkolnej innych dróg oświaty i postępu kulturalnego. Człowiek, który ukończył szkołę powszechną czy nawet średnią, powinien znaleźć pomoc kulturalną i nawiązać kontakt z ogólnym życiem kulturalnym. Zagranicą potrzeby kulturalne i oświatowe ludzi dorosłych zaspokajają różne placówki oświaty dorosłych, które są samodzielnym ogniwem w systemie edukacyjnym. U nas drogi oświaty dorosłych wytyczały społeczne organizacje oświatowe, związki zawodowe i organizacje społeczno-wychowawcze (tzw. „młodzieżowe"). Oświata pozaszkolna spełnia jeszcze konieczną dziś funkcję zastępczą za szkołę powszechną (kursy wieczorowe). Ale to już nie wystarcza. Życie domaga się wprowadzenia i wypracowania form pracy oświatowej o wyższym poziomie dokształcania niż kursy wieczorowe w zakresie szkoły powszechnej.

Zagranicą tego typu formy dawno istnieją. U nas podjęto próby i uzyskano w różnych środowiskach dobre rezultaty. Chodzi o dwa rodzaje placówek kulturalno-oświatowych.

Pierwszy typ placówek — to instytucje oświaty pozaszkolnej, ułatwiające zdobycie wiedzy ogólnej, jako podstawy światopoglądu, umiejętności badania (wprawy) i uzupełnienie wykształcenia. Zadania te powinny podjąć: uniwersytety powszechne, uniwersytety robotnicze, koła samokształceniowe (w oparciu o pracownie i biblioteki), kursy wiedzy i umiejętności praktycznych, instytucje odczytowe (cykle wykładów).

Drugi typ placówek — to ogniska kulturalno-oświatowe, których zadaniem powinno być udostępnienie młodzieży i ludziom dorosłym z różnych środowisk przeżyć kulturalnych i ułatwianie osiągania wyższej kultury wewnętrznej. Zadania te powinny spełnić: świetlice, czytelnie, domy oświatowe (społeczne), muzea regionalne i biblioteki, organizując imprezy kulturalne (koncerty, przedstawienia, wystawy, wycieczki, odczyty) i umożliwiając pracę zespołom amatorskim (chóralnym, artystycznym i t. p.).

Organizacją tych instytucyj oświatowych i kulturalnych powinny się zająć miejskie (lokalne) komisje oświaty pozaszkolnej, w skład których powiny wchodzić: przedstawiciel inspektoratu, dyrektorzy miejscowych zakładów średnich, przedstawiciele samorządu miejskiego i Rady miejskiej oraz czynniejsi pracownicy oświatowi.

Niektóre prace oświatowe mogą podjąć zakłady średnie ogólnokształcące i zawodowe we własnym zakresie i własnymi siłami. Tak zrobiło w Okręgu Szkolnym Lwowskim Gimnazjum w Kamionce Strumiłowej, organizując kursy (cykle) wykładów w zakresie przyrodniczo-fizycznym dla słuchaczy z powiatu kamioneckiego. Słuchaczom tym chodziło o zdobycie wiedzy ogólnej a nie świadectw.

Bardzo poważne zadania mogą podjąć pracownicy oświatowi spośród nauczycielstwa szkół średnich na terenie związków zawodowych. Oczywiście praca ta wymaga znajomości psychologii robotnika, zrozumienia jego warunków pracy i życia oraz znajomości problematyki środowiska robotniczego. Przystępując do pracy oświatowej wśród robotników, wyzbyć się trzeba inteligenckich uprzedzeń o wykształceniu, bo oświata pozaszkolna nie jest powołana do wyrównywania braków wykształcenia szkolnego, ona ma ułatwić zdobycie takiej wiedzy, jaka jest potrzebna robotnikowi. Podstawą programów w uniwersytetach robotniczych powinna być problematyka środowiska robotniczego. Program i metoda pracy w uniwersytetach powszechnych wymagają pogłębienia i dostosowania do konkretnego środowiska. Te instytucje oświatowe, które u nas nazywa się uniwersytetami powszechnymi są „czymś w rodzaju wieczorowych kursów gimnazjalnych, dających fragmenty nie zawsze najważniejszych, najpotrzebniejszych wiadomości". Dlatego pożądane jest, aby zakłady średnie, które uniwersytety powszechne prowadzą lub zamierzają organizować, zwróciły się do Oddziału Oświaty Pozaszkolnej o odpowiednie materiały i wskazania programowo-metodyczne.

Niektóre zakłady średnie organizują wykłady z inicjatywy Twa „Powszechnych Wykładów Uniwersytetu Jagiellońskiego". W bieżącym roku w ramach „Powszechnych Wykładów" znajdzie się cykl obejmujący zagadnienia ogólne, wiążące się ze sobą. Będzie to cykl odpowiadający programem uniwersytetowi powszechnemu, Byłoby pożądane, aby te zakłady średnie, które zamierzają prowadzić prace oświatowe przy pomocy prelegentów „Powszechnych Wykładów U. J.", zorganizowały warunki ułatwiające przesłuchanie tego cyklu przez zespół pracujący systemem uniwersytetu powszechnego. Oczywiście niezależnie od udziału przyjezdnych prelegentów P. W. U. J. współudział miejscowego nauczycielstwa w tej pracy byłby niezbędny.

W pokryciu wydatków związanych z organizacją tego cyklu wykładów powinien uczestniczyć również samorząd, z którym należy się w tej sprawie porozumieć.

Dr Józef Korpała.

Plan pracy Kuratorium na rok szkolny 1938|39.

I. WYDZIAŁ SZKOLNICTWA POWSZECHNEGO.

Do planu pracy w wydziale szkolnictwa powszechnego na rok szkolny 1938/39 są włączone zagadnienia, które ściśle się wiążą z planem pracy w 1937/38 r. i latach poprzednich. Jedne zagadnienia będą nowym etapem w pracy rozpoczętej przed kilku laty lub w ostatnim roku, inne są wyznaczane do rozpoczęcia lub też do przygotowania.

Zdaniem aparatu pracowniczego w dziale szkolnictwa powszechnego będzie podniesienie szkolnictwa powszechnego o nowy jeden stopień wzwyż.

Sieć szkolna i realizacja powszechności nauczania.

Przez kilka lat Kuratorium czyniło wysiłki, aby zagęścić sieć publicznych szkół powszechnych, zmniejszyć liczbę miejscowości bezszkolnych, oraz zmniejszyć liczbę dzieci, znajdujących się poza szkołą powszechną.

1) W okresie od 1932/33 do 1938/39 roku szkolnego wzrosła liczba publicznych szkół powszechnych o 246, w tym w 1938/39 roku szkolnym 56. W 1938/39 roku szkolnym wysiłki Kuratorium będą szły w dalszym ciągu w kierunku pomnożenia liczby publicznych szkół powszechnych, by w ten sposób dać szeregu miejscowościom bezszkolnym publiczne szkoły powszechne lub też skrócić nadmiernie długą drogą dziecka do szkoły.

Wizytatorzy szkół łącznie z inspektorami szkolnymi poddadzą kontroli w ciągu roku szkolnego sieć szkolną w powiatach i ustalą punkty, w których muszą być zorganizowane nowe szkoły po otrzymaniu dodatkowych etatów na rok szkolny 1939/40. Również będą w obwodach (rejonach) rozległych ustalone dalsze punkty, w których muszą być zorganizowane oddziały filialne, by skrócić najmłodszym dzieciom drogę do szkoły i podnieść frekwencję uczęszczania.

2) W ubiegłych latach były czynione starania, aby podnosić stopień organizacyjny szkół, aby

zwiększała się liczba uczniów kończących szkoły wyższego stopnia. W ciągu ostatnich 5 lat liczba szkół o 3 i 4 nauczycielach (II stopnia) wzrosła o 116, o 5 i więcej nauczycielach (III stopnia) o 93, minimalny natomiast jest przyrost szkół o 1 i 2 nauczycielach (I stopnia), bo tylko o 37 szkół.

W 1937/38 roku szkolnym zarejestrowano w Inspektoratach Szkolnych, które gminy posiadają szkoły III stopnia, a w ostateczności II stopnia, a które takich szkół nie posiadają oraz ustalono wykazy szkół, które koniecznie powinny otrzymać wyższy stopień. Mała liczba dodatkowych etatów pozwoliła tylko na nieliczne przesunięcie w stopniach organizacyjnych szkół. (Były wypadki, że nawet izby dodatkowe zostały przygotowane, a zmiana organizacji szkół nie nastąpiła z braku etatów). W 1938/39 roku szkolnym sprawa podniesienia stopni organizacyjnych szkół w koniecznych punktach będzie troską Kuratorium.

W publicznych szkołach powszechnych wyższych stopni, a przede wszystkim III stopnia, będą w dalszym ciągu stwarzane warunki do przyjęcia do wyższych klas uczniów ze sąsiednich obwodów (rejonów) szkolnych, które posiadają tylko szkoły niższego stopnia.

Podnoszenie stopni organizacyjnych szkół, zbiorczość szkół dały w ciągu ostatnich 5 lat taki wynik, że w szkołach I stopnia liczba uczniów spadła, a natomiast w szkołach II i III stopnia wzrosła. Kuratorium w 1938/39 roku szkolnym dołoży starań, aby proces ten trwał w dalszym ciągu.

3) W ubiegłym roku szkolnym w obwodzie nowosądeckim były prowadzone przy 2-ch szkołach zbiorczych internaty dla młodzieży z poza siedziby szkoły. Kuratorium będzie czynić kroki, aby liczbę internatów przy szkołach zbiorczych powiększyć. Kuratorium również zamierza propagować organizowanie stancyj zbiorowych dla młodzieży z bardzo odległych miejscowości.

4) Na przestrzeni ostatnich 5 lat w Okręgu Szkolnym Krakowskim % powszechności nauczania w stosunku do dzieci w wieku szkolnym ulegał wahaniom: w 1932/33 roku szkolnym wynosił 94,85%, w 1934/35 roku szkolnym doszedł do 96,9%, następnie zaczął spadać i w r. szk. 1936/37 obniżył się do 95,2%, w 1937/38 r. szk. podniósł się do 96,4%; w 1938/39 r. szk. powinien w dalszym ciągu nieznacznie się podwyższyć.

W 1938/39 roku szkolnym Kuratorium zwróci baczną uwagę w poszczególnych powiatach Okręgu na to zagadnienie i będzie stwarzać warunki do dalszego podniesienia % powszechności nauczania.

Budownictwo szkolne.

Budownictwo szkolne na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego rozwija się pomyślnie. W latach od 1934 do 1937 r. oddano do użytku 1519 izb szkolnych. Według sprawozdań inspektorów szkolnych w r. 1938 do końca listopada ma być wykończonych 600 izb szkolnych i 302 izb mieszkalnych dla nauczycieli. Na 1939 rok pozostanie w stanie surowym 881 izb szkolnych i 641 izb mieszkalnych, a Kuratorium planuje do wykończenia przynajmniej 600 izb szkolnych.

Wśród samorządów gminnych jest duże zrozumienie dla budownictwa szkolnego, szczupłość funduszów nie pozwala jednak na szersze postawienie tego zagadnienia. W 1938 roku gminy zwróciły się do Komitetu Okręgowego Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych o pomoc w kwocie około 2½ miliona złotych, a Two mogło przyznać na ten cel tylko 544.000 złotych. Wydziały Powiatowe i Fundusz Pracy okazuje również zainteresowanie dla budownictwa szkolnego, lecz świadczenia z tej strony również nie odpowiadają potrzebom.

W 1938/39 Kuratorium będzie czyniło starania, aby:

1) utrzymać przychylny nastrój gmin dla budownictwa szkolnego,
2) spowodować w Towarzystwie Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych podwyższenie dotacji na budownictwo szkolne do kwoty 600.000 zł.,
3) wpłynąć na Wydziały Powiatowe i Fundusz Pracy, by w swych budżetach podwyższyły kwoty na budownictwo szkolne.

Zaopatrzenie szkół w urządzenia szkolne i pomoce naukowe.

Od dwóch lat Kuratorium łącznie z Komitetem Okręgowym Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych planowo zaopatruje publiczne szkoły powszechne w pomoce naukowe.

W 1938/39 Kuratorium planuje:

1) dla 500 szkół szafki z narzędziami do zajęć praktycznych, by podnieść liczbę szkół z szafkami do 3.500.
2) Uzupełnić w szkołach mapy Polski, Europy i planigloby.
3) dla 3000 ew. 3.500 szkół II-gi komplet książek (koło 15—20 dzieł w komplecie).
4) dla 3000 ew. 3.500 szkół komplet obrazów do nauki jęz. polskiego, geografii i historii, a w razie trudności z obrazami mały komplet pomocy naukowych (przyrządów) do przyrody i rachunków (waga, litr i t. p.).

Pokrycie pieniężne na ten cel Kuratorium zamierza zdobyć:

a) od szkół (opieki szkolne, komitety rodzicielskie i gminy) w kwocie	100.000 zł.
b) z Ministerstwa W. R. i O. P. subsydium w kwocie	40.000 „
c) z Tow. Popierania B. P. S. P. subsydium w kwocie	60.000 „
Razem	200.000 zł.

W 1938/39 Kuratorium zamierza opracować plan i sposoby zaopatrywania się szkół w urządzenia szkolne (ławki, stoliki, tablice itp.).

Budżety szkolne.

Budżety szkolne jeszcze w niedostatecznym stopniu uwzględniają pozycje na obsługę, utrzymanie czystości, umeblowanie szkół i uporządkowanie otoczenia szkół. Kuratorium w 1938/39 poczyni kroki u Wojewody Kieleckiego i Krakowskiego w sprawie należytego honorowania wymienionych pozycyj w budżetach gminnych.

Centralny Okręg Przemysłowy.

Na duże trudności w organizacji szkolnictwa powszechnego napotyka Kuratorium w powiatach wchodzących w skład Centralnego Okręgu Przemysłowego. Trudnościami tymi są: przyrost dzieci w wieku szkolnym z powodu imigracji ludności, brak izb szkolnych i urządzeń, brak etatów nauczycielskich.

W ciągu 4 lat liczba uczniów w obwodach kieleckim, koneckim, ostrowieckim i radomskim wzrosła o 19,621.

Przemysł w C. O. P. w pewnym stopniu świadczy na szkolnictwo powszechne: 115 praktyk nauczycielskich zastępujących etaty nauczycielskie opłaca przemysł, przemysł również sfinansował częściowo budowę szkół: w Skarżysku Kamiennej, Pionkach, Starachowicach, Mościcach i Niedomicach.

Kuratorium będzie czynić w 1938/39 roku szkolnym starania, by przemysł w C. O. P. silniej zainteresować sprawami szkolnymi. W tym celu planuje się zorganizować 2 konferencje szkolne, z udziałem przemysłu, samorządu terytorialnego i gospodarczego w Skarżysku lub Kielcach dla C. O. P. w województwie kieleckim i w Dębicy dla C. O. P. w województwie krakowskim.

Prace pedagogiczne wizytatorów szkół i instruktorów szkół powszechnych.

A. Wizytatorzy.

1) Wizytatorzy przede wszystkim zwrócą uwagę na egzekutywę w realizacji w szkołach zagadnień wychowawczo-dydaktycznych, zaleconych przez Kuratorium w ubiegłych latach, jak:

a) obronność państwa w wychowaniu i nauczaniu,
b) grupowanie materiału naukowego w pracy szkolnej,
c) mówienie w szkołach,
d) czytelnictwo w szkołach,
e) wycieczki w nauce szkolnej,
f) praktyczne stosowanie nabytych wiadomości i umiejętności,
g) praca cicha w szkołach,
h) praca w ogrodach szkolnych,
i) kultura życia codziennego,
j) uspołecznienie młodzieży przez organizacje,
k) współpraca szkół z domem w nauczaniu i wychowaniu.

Powyższe zagadnienia były w poprzednich latach omawiane na zjazdach inspektorskich, na posiedzeniach pedagogicznych w Inspektoratach Szkolnych, na konferencjach powizytacyjnych, konferencjach rejonowych nauczycielstwa oraz w artykułach pedagogicznych Dziennika Urzędowego Kuratorium. W 1938/39 roku szkolnym pracownicy pedagogiczni zwrócą uwagę na to, w jakim stopniu te zagadnienia są realizowane w szkołach oraz położą nacisk na ich pogłębienie i egzekutywę.

2) W związku z dostarczeniem do szkół pomocy naukowych do zajęć praktycznych, geografii, arytmetyki i kompletów bibliotecznych wizytatorzy szkół będą kontrolować wykorzystanie tych pomocy w nauce szkolnej.

B. Instruktorzy.

Instruktorzy w swoich pracach instrukcyjnych będą uwzględniali zagadnienia dydaktyczne i wychowawcze, jakie są wysunięte do realizacji i egzekutywy na 1938/39 rok szkolny. We własnych szkołach stworzą ośrodki dydaktyczne, które będą oddziaływać na inne szkoły w Krakowie i Okręgu przez kontakt zainteresowanego nauczycielstwa z tymi ośrodkami w formie odwiedzania. W terenie poza udzielaniem rad i wskazówek, przeprowadzaniem pokazów w wybranych szkołach i na konferencjach intsruktorzy mają za zadanie ustalenie w każdym powiecie w porozumieniu z inspektorami szkolnymi paru szkół, któreby się stały ośrodkami pracy dydaktycznej dla okolicznych szkół i oddziaływały na te szkoły.

Instruktorzy w dalszym ciągu utrzymają formę udzielania porad w drodze piśmiennej na zapytania nauczycieli, a w zasadniczych sprawach będą wypowiadać się na łamach Dziennika Urzędowego w formie artykułów.

Wyjazdy wizytacyjne i instrukcyjne.

Wizytatorzy szkół w ubiegłym roku wyjeżdżali do przydzielonych im rejonów 4-krotnie: we wrześniu w sprawie uruchomienia roku szkolnego, w październiku w sprawie kontroli wyzyskania etatów i godzin nadliczbowych, analizy sprawozdań z organizacji szkół i ustalenia potrzeb etatowych na rok następny, opracowania sieci szkół zbiorczych w powiatach, oraz omówienia planów inspektorów szkolnych, w miesiącach od listopada do kwietnia wizytowali całokształt pracy w obwodach; w miesiącu maju w sprawie zorganizowania nowego roku szkolnego.

Wyjazdy w 1938/39 roku szkolnym będą miały podobny charakter, a nadto wizytatorzy szkół zwrócą uwagę na przygotowanie obecnych obwodów do rozdziału obwody jednopowiatowe.

Instruktorzy w 1937/38 roku objęli swoją pracą 9 obwodów i pracowali w każdym obwodzie po 10—12 dni. W 1938/39 r. szk. będą pracować w reszcie obwodów (8-miu) i mają przeznaczone po 4 dni na powiat.

Wyjazdy rozpoczęły się 28 września 1938 r. zakończą się 3 czerwca 1939 r.

Szczegółowy rozkład wyjazdów instruktorów został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Nr. 7 z dn. 30 września 1938 r.

Kursy i konferencje dla nauczycielstwa.

Jak w roku ubiegłym, Kuratorium zorganizuje w czasie feryj letnich kursy i konferencje o charakterze przedmiotowo-rzeczowym ze szczególnym uwzględnieniem zajęć praktycznych, arytmetyki z geometrią, języka polskiego i przyrody. Kursy będą 2 i 3 tygodniowe.

Ponadto Kuratorium zorganizuje w m-cu sierpniu 1939 r. kilka konferencyj dla kandydatów na nauczycieli, którzy będą przeznaczeni do zatrudnienia w 1939/40 r. szk.

Liczba kursów będzie uzależniona od wysokości kredytów, jakie na ten cel przyzna Ministerstwo W. R. i O. P.

Prywatne szkolnictwo i prywatne przedszkola.

Dotychczas uregulowało swój stan prawny 67 szkół prywatnych, a nie uregulowało 40 szkół. Sprawa ta będzie zakończona w 1938/39 r. szk. Również Kuratorium zamierza zakończyć klasyfikację zakładów dla dzieci w wieku przedszkolnym na przedszkola i ochronki.

Szkoły specjalne.

W 1938/39 roku szkolnym Kuratorium przygotuje oddziały specjalne w Sosnowcu, Dąbrowie Górniczej, Będzinie, Radomiu i Kielcach do przemianowania na samodzielne szkoły specjalne. Będą również zbadane możliwości zorganizowania oddziałów specjalnych w Ostrowcu.

Konferencje inspektorów szkolnych.

W 1938/39 r. szk. przewidziane są 3 konferencje inspektorskie:

1) 2-dniowa konferencja inspektorów szkolnych w m-cu listopadzie lub grudniu br. o charakterze organizacyjno-administracyjnym;
2) 3-dniowa konferencja inspektorów i podinspektorów szkolnych na początku 1939 roku o charakterze organizacyjno-pedagogicznym;
3) 2-dniowa konferencja inspektorów szkolnych obwodów jednopowiatowych w miesiącu kwietniu o charakterze organizacyjno-administracyjnym.

II. WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ŚREDNIEGO.

Rejony wizytacyjne — wizytacje.

W stosunku do roku ubiegłego podział Okręgu na rejony wizytacyjne i przydział rejonów poszczególnym wizytatorom pozostały bez zmiany. Rejon po ś. p. Władysławie Wierzbickim objął mianowany od dnia 1-go września p. o. wiz. dr. Villim Francić.

W okresie czasu od 7-go do 20-go września odbyły się krótkie jednodniowe inspekcje w tym roku tylko zakładów państwowych, mające na celu stwierdzenie organizacyjnego stanu szkół oraz nastawienie ich na pracę całoroczną.

Wizytacje rozpoczęły się już po 20-tym września (w latach ubiegłych rozpoczynały się około 1-go listopada) i podzielone są na cztery etapy:

W etapie I — do feryj Bożego Narodzenia przewiduje się **całkowite wizytacje poszczególnych ośrodków.** Pojęcie „ośrodka" zamykać się może niekiedy w obrębie jednego miasta lub może obejmować kilka miejscowości, stanowiących łącznie pewną całość. Ilość ośrodków w obrębie rejonu wizytacyjnego ustala się przed rozpoczęciem wizytacyj. Przy wizytowaniu całkowitych ośrodków w etapie I wizytator stawia sobie za zadanie całkowite wyczerpanie kilku wybranych ośrodków, a to w celu urobienia sobie obrazu całokształtu szkolnictwa w danym ośrodku, jego stanu i potrzeb rozwojowych. Niezależnie od zwykłych sprawozdań powizytacyjnych, dotyczących poszczególnych podległych wizytatorowi szkół, — wizytator, począwszy od b. roku szkolnego, opracowuje do wewnętrznego użytku Kuratorium syntetyczne sprawozdania, dotyczące zwizytowanych ośrodków. Ważniejsze punkty sprawozdania obejmować będą: a) charakterystykę ośrodka pod względem społeczno- gospodarczym i jego możliwości rozwojowych; b) wyszczególnienie wszystkich szkół rozmaitych rodzai i stopni w danym ośrodku; c) ogólną charakterystykę całokształtu istniejącego w ośrodku szkolnictwa w zastosowaniu do jego charakteru i potrzeb społeczno-gospodarczych (ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zakładów kształcenia nauczycieli); d) najważniejsze potrzeby rozwojowe szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zakładów kształcenia nauczycieli (ewentualnie szkolnictwa w ogóle) w danym ośrodku z wyróżnieniem potrzeb pilnych od tych, które realizowane być mogą w ciągu dłuższego czasu.

Etap II — od feryj Bożego Narodzenia do 1-go marca: wizytowanie **tych szkół prywatnych** w danym rejonie, które nie zostały zwizytowane przy wizytacji ośrodków.

Etap III — marzec i kwiecień — **wizytowanie tych szkół państwowych** w danym rejonie, które nie zostały zwizytowane przy wizytacji ośrodków.

Etap IV — maj i czerwiec — wizytowanie wszelkiego typu **egzaminów,** w szczególności egzaminów końcowych w liceach ogólnokształcących.

Naczelnik Wydziału poza wizytacjami w swoim rejonie będzie inspekcjonował nieznane mu dotąd zakłady w Okręgu.

Realizacja nowych programów.

W dalszym ciągu uwaga szczególna Wydziału zwrócona będzie na **licea ogólnokształcące i pedagogiczne.** Badanie realizacji programu, zwłaszcza w kl. II stanie się zadaniem naczelnym zarówno wizytatorów, jak kierowników ognisk metodycznych, jak wreszcie dyrektorów szkół. Spostrzeżenia, wynikające z obserwacji, będą przedmiotem obrad na posiedzeniach Wydziału, na dorocznych

zjazdach okregowych kierowników ognisk (w styczniu) i dyrektorów (w kwietniu lub maju).

W stosunku do klasy I liceów wizytatorzy i kierownicy ognisk zaczną powoli przechodzić od obserwacji do rad i wskazań w myśl postulatów, wynikających ze spostrzeżeń i obrad zeszłorocznych.

Ogniska w dalszym ciągu wszelkimi rozporządzalnymi środkami wspomagać będą nauczycieli w ich pracy nad realizacją nowych programów. Sekundować im będzie Centralna Biblioteka Pedagogiczna w Krakowie.

Wydział zmierzać będzie do ostatecznego i zupełnie konkretnego ustalenia w ciągu b. roku szkolnego potrzeb poszczególnych gimnazjów i liceów w zakresie realizacji programów. W tym celu, szkoły sporządzą wykazy brakujących pomocy, a dyrektorzy łącznie z wizytatorami ustalą kilkuletnie plany realizacyjne, których się odtąd będzie przestrzegało.

Szczególnej obserwacji i omawianiu podlegać będzie przysposobienie wojskowe jako przedmiot i jako baza wychowawcza. Przewiduje się wspólne konferencje z fachowymi opiekunami p. w. z Wydziału Ogólnego.

Egzekutywa zagadnień w latach poprzednich przepracowanych lub poruszonych.

Egzekutywa wizytatorów przy wizytacji pójdzie ze szczególnym naciskiem w odniesieniu do zagadnień a) organizacji wycieczek, b) organizacji lektury, c) zeszytów i prac piśmiennych, d) egzekutywy w nauczaniu i wychowaniu, e) podnoszenia kultury i obyczajności młodzieży, f) klasyfikowania i promowania, g) współpracy szkoły z domem. Są to zagadnienia, opracowywane w Wydziale i na zjazdach bądź w ubiegłym roku szkolnym, bądź w latach dawniejszych, a wymagające w dalszym ciągu pieczy wizytatorów i nasilenia uwagi Rad Pedagogicznych.

Nowe zagadnienia.

1) Szereg **zagadnień o charakterze organizacyjnym wyniknie w wizytacji „ośrodków"** zapoczątkowanej w roku bieżącym. Przewiduje się powizytacyjne referaty na posiedzeniach międzywydziałowych i opracowania monograficzne bądź do użytku wewnętrznego Kuratorium, bądź do druku w prasie pedagogicznej.

2) Przewiduje się przepracowanie przez ogniska i zjazd kierowników ognisk zagadnienia **roli i znaczenia podręcznika w nauczaniu poszczególnych przedmiotów.**

3) Podobnie jak w dwóch ubiegłych latach szkolnych przeszkolono ogółem nauczycieli fizyki i biologii w zakresie organizacji pracowni, właściwego nabywania, użytkowania i konserwowania pomocy tudzież prowadzenia ćwiczeń — podobnie w b. roku szkolnym projektuje się przeszkolenie wszystkich **historyków** w zakresie **kolekcjonowania i użytkowania pomocy naukowych, metodyki lekcyj epidiaskopowych, organizowania pracowni humanistycznych i t. p.** Projektuje się 3—4 konferencje trzydniowe.

4) W dalszym ciągu łącznie ze szkołami kontynuować się będzie pracę nad właściwym **organizowaniem pracy domowej ucznia.**

5) Przepracuje się **regulamin dla opiekunów klasowych.**

6) Wydział zajmie się **uporządkowaniem i pogłębianiem pracy wychowawczej w internatach liceów pedagogicznych i pedagogiów tudzież zagadnieniami administracyjno-gospodarczymi tych instytucyj.**

7) Na mocy spostrzeżeń wizytatorów i dyrektorów przepracuje się zagadnienie **egzaminów wstępnych do liceów.**

8) Drogą ankiety ustali się i na zjeździe kierowników ognisk omówi się **stosunek nauczycielstwa do ognisk metodycznych i** ewentualne postulaty w tym zakresie.

9) Poczyni się w granicach kompetencji Kuratorium odpowiednie wysiłki, zmierzające do zorientowania się w stanie oraz uporządkowania zagadnienia **stypendystów gminnych.**

10) W dziedzinie kształcenia estetycznego: a) urządzi się na terenie Krakowa **odrębne audycje muzyczne dla licealistów i licealistek,** według programu ministerialnego. W innych miastach odbywać się będą obowiązkowe miesięczne audycje tylko według programu dla gimnazjów; b) zorganizuje się w maju **popis połączonych chorów i orkiestr szkolnych** z całego Okręgu; c) zorganizuje się **popis inscenizacyj i teatrów szkolnych** uprzednio wyróżnionych z całego Okręgu; d) obowiązkowe dla ogółu młodzieży szkół średnich przedstawienia w teatrze miejskim im. J. Słowackiego w Krakowie w b. roku szkolnym obejmują sztuki: J. Korzeniowskiego "Stary mąż", Przybylskiego „Wicek i Wacek", Słowackiego „Balladyna", Szekspira „Jak wam się podoba", L. Rydla „Zaczarowane koło", Sofoklesa „Antygona", Acharda „Korsarz"; e) Komisja Teatru Szkolnego przy Kuratorium O. S. Krakowskiego ogłosi konkurs na sztukę dla teatru szkolnego z nagrodą 3000 złotych.

Ogniska metodyczne.

W b. roku przybywają 3 nowe ogniska metodyczne w Okręgu: 1) języka niemieckiego w Krakowie (prof. Rose), 2) chemii w Krakowie (prof. Babulski), 3) zajęć praktycznych dla chłopców w Sosnowcu (prof. Sochacki) — ogółem czynnych będzie 21 ognisk. Praca ognisk pójdzie torami wytkniętymi w latach poprzednich,ześrodkowując się głównie około pracy w liceach. Na dorocznym okręgowym zjeździe kierowników ognisk w styczniu projektuje się omówienie: 1) realizacji programu klasy II liceów ogólnokształcących, 2) zagadnienia roli podręcznika w nauczaniu poszczególnych przedmiotów, 3) ankiety, dotyczącej stosunku nauczycielstwa do Ogniska. Ogniska otrzymają zwykłe dotacje roczne, wynoszące dla nowopowstałych ognisk 3000—5000 zł. dla dawnych 500—1000 zł.

Zjazd dyrektorów.

Projektuje się jak w latach poprzednich na m. kwiecień lub początki maja. W programie prze-

widuje się następujące zagadnienia: 1) realizacja programów klasy II liceów ogólnokształcących i pedagogicznych, 2) regulamin dla opiekunów klasowych, 3) egzaminy wstępne do liceów, 4) stosunek nauczycielsttwa i dyrektorów do ognisk metodycznych, 5) zagadnienie stypendystów gminnych i burs jako środków, mogących spotęgować znaczniejszy dopływ do szkół młodzieży wiejskiej, 6) zagadnienie internatów przy liceach pedagogicznych i pedagogiach, 7) Komisje Międzyszkolne Porozumiewawcze, 8) sprawy bieżące.

Sprawy administracyjno-gospodarcze.

Wysiłki Wydziału pójdą w kierunku dalszego umożliwienia szkołom uporządkowania się w dziedzinie remontów i rozbudowy.

Zaprowadzi się arkusze z opiniami o dyrektorach szkół prywatnych.

Ostatecznie uporządkuje się teczki szkół.

III. WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO.

Realizacja ustawy ustrojowej i nowych programów.

Okres wprowadzania nowych programów domaga się wypełnienia następujących zadań:

1) szczegółowego badania realizacji nowych programów
2) należytego zorientowania się co do trudności, związanych z nauczaniem i wychowaniem zawodowym młodzieży
3) stwierdzenia trudności wychowawczych, wynikłych ze zmian ustroju szkolnego i znalezienia dróg dla opanowania tych trudności.

Praca badawcza szkół w tej dziedzinie została uregulowana okólnikiem Nr. III — 27466/38 z dn. 27. IX.

Zagadnienia wspólne wszystkich działów szkolnictwa zawodowego.

Znaczny napływ młodzieży i dodatnie skutki reformy ustojowej nakładają na wydział i szkoły obowiązek dokładnego przepracowania zagadnień wychowawczych, z których w pierwszym rzędzie wymienić należy:

1) zagadnienie pracy wychowawczej w internatach i bursach
2) zagadnienie egzekutywy w zakresie nauczania i wychowania
3) dojeżdżanie młodzieży
4) organizacja pracy domowej młodzieży
5) zagadnienie współpracy domu ze szkołą

W realizacji tych zagadnień znajdą szkoły niewątpliwie ważną pomoc w pracy międzyszkolnych komisyj środowiskowych. Prócz wymienionych wyżej zagadnień, dotyczących życia wewnętrznego szkół, winno szkolnictwo zawodowe w Okręgu poświęcić pracę badawczą następującym ważnym zagadnieniom:

1) udziałowi młodzieży wiejskiej w szkolnictwie zawodowym
2) różnicom (zaletom i wadom) między szkoleniem zawodowym w praktyce i w szkole
3) wytwórstwu chałupniczemu oczywiście tam, gdzie charakter szkoły (kursu) i warunki lokalu tego rodzaju badania umożliwiają.

Zagadnienia specjalne poszczególnych działów szkolnictwa zawodowego.

1. Szkolnictwo przemysłowe.

a) M ę s k i e.

Badanie realizacji programów w trzy i czteroletnich gimnazjach zawodowych, w liceach i w szkołach górniczych i hutniczych. W zakresie wyposażenia szkół dalsza produkcja obrabiarek dla warsztatów szkolnych, starania w zakładach wojskowych i przedsiębiorstwach prywatnych o przekazywanie szkołom zbędnych obrabiarek. Kontynuowanie robót budowlanych, będących w toku (Dąbrowa, Kraków (liceum chemiczne), Radom Sosnowiec, Dębica, Zawichost). Przygotowanie planów rozbudowy warsztatów Państwowej Szkoły Przemysłowej w Krakowie, Państw. Szkół Mechanicznych w Sułkowicach, Świątnikach i Pryw. Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej im. Kilińskiego w Radomiu. Kontrola i nadzór nad tokiem oddłużenia szkół prywatnych.

b) Ż e ń s k i e.

Doskonalenie ujęcia metodyczno-dydaktycznego poszczególnych przedmiotów. W związku z tym organizowanie ośrodka metodycznego w zakresie nauki rysunków i zawodu krawiecko-bieliźniarskiego w Państw. Szkole Zawodowej Żeńskiej w Krakowie. Zorganizowanie kursu galanterii skórzanej. Przysposobienie młodzieży do usług na rzecz obrony Państwa w dziedzinie zawodu. Zorganizowanie konferencji dla wychowawczyń internatów.

2. Szkolnictwo handlowe.

Akcja dokształcająca nauczycieli przedmiotów zawodowych przez prace a) ośrodków metodycznych (towarozn. handlu i geogr. gosp.), b) organizację w czasie ferii zimowych kursu dla nauczycieli organizacji i techniki handlu.

Zatrudnienie absolwentów. Dalsza akcja w kierunku zainteresowania powyższym zagadnieniem a) czynników administracyjnych I i II instancji, b) sfer samorządowych, c) przemysłowych, d) spółdzielczych itd.

Współpraca ze sferami gospodarczymi: a) dalsze rozszerzanie i pogłębianie akcji dokształcającej dla kupców, pracowników kupieckich i spółdzielczych, b) praktyki i zatrudnienie uczniów szkół handlowych.

Powołanie „Rady Kształcenia Handlowego" w grudniu 1938 r. Temat: „Potrzeby życia gospodarczego, a szkolnictwo handlowe".

3. Szkolnictwo rolnicze.

Wprowadzenie zatwierdzania czynności dla nauczycieli w szkołach przysposobienia rolniczego i gospodyń wiejskich oraz w szkołach ogrodniczych (niższego typu).

Przepracowanie zagadnienia prenumeraty przez szkoły pism w dostosowaniu do potrzeb nauczania zawodowego i kształcenia ogólnego.

Przepracowanie zagadnienia wyboru wydawnictw zawodowo-rolniczych w zastosowaniu do programów nauczania (wobec braku podręczników).

Rozszerzenie na wszystkie szkoły szkolnych gazetek ściennych lub żywych dzienników celem wprowadzania uczniów w aktualne zagadnienia polityczne i gospodarcze.

Dalsze organizowanie świetlic tam, gdzie warunki lokalowe na to pozwolą.

Zwrócenie silniejszej uwagi na obowiązek hospitowania przez dyrektorów i kierowników lekcyj nauczycielskich.

Kontynuowanie usiłowań celem zapewnienia szkołom rolniczym odpowiednich gospodarstw rolnych.

Kontynuowanie usiłowań do usprawnienia działalności komisji szkolnych.

Dążenie do stworzenia warunków harmonijnej współpracy personelu nauczycielskiego z organizacjami gospodarczymi w terenie.

Badanie działalności uczniów szkół dwuzimowych w okresie letnim, w którym wykonywują zlecone zadania we własnych gospodarstwach.

Dalsza organizacja należytego oddziaływania gospodarczego szkoły na wieś przez odsprzedaż wartościowego materiału hodowlanego, zwierzęcego i roślinnego.

Współdziałanie z akcją przemysłu chałupniczego.

Dalsze rozszerzanie w szkołach hodowli owiec.

Poza tym prowadzić się będzie prace:

Nad uruchomieniem nowych szkół w Myślenicach, Koszarach, Podzamczu Chęcińskim.

Organizowaniem kursów wędrownych rolniczych (o ile znajdą się na ten cel środki).

Przeprowadzeniem uzupełnień budowlanych we wszystkich szkołach, a przede wszystkim w Łodygowicach.

4. Szkolnictwo dokształcające-zawodowe.

Przemyślenie i rozszerzenie sieci szkół dok. zawod. i skłonienie Zarządów Miejskich do ich zakładania.

Starania o lepsze wyposażenie szkół w pomoce naukowe.

Dobór gron nauczycielskich w szczególności do przedmiotów zawodowych.

Budowa szkoły dok. zawodowej w Chrzanowie.

Budowa drugiej centralnej szkoły dok. zawodowej w Krakowie.

Realizacja ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu szkół dokształcających zawodowych.

Prace wewnętrzno-administracyjne Wydziału.

Ze spraw administracyjnych Wydział zamierza:

1) zaprowadzić arkusze z opiniami o pracy nauczycieli szkół prywatnych, oraz kontraktowych w szkołach państwowych,

2) uzupełnić kartotekę szkół i uporządkować teczki z materiałami informacyjnymi poszczególnych szkół i kursów.

3) kontynuować prace statystyczne ze szczególnym uwzględnieniem terytorialnego rozmieszczenia szkół i potrzeb ośrodków,

4) kontynuować prace nad usprawnieniem ewidencji zasiłków dla szkół prywatnych.

IV. WYDZIAŁ OGÓLNY.

A. Wychowanie fizyczne.

Szkoły powszechne.

Z końcem ubiegłego roku szkolnego powołano do prac instruktorskich w powiatach nauczycieli z przygotowaniem fachowym (lub wybijających się w dziedzinie wychowania fizycznego), jako doradców w sprawach wychowania fizycznego przy Inspektoratach.

W związku z tym rozpoczęto we wrześniu szereg konferencyj dla kierowników szkół II i III stopnia. Konferencje te urządzane są w siedzibach powiatów, prowadzi je okręgowy instruktor celem wprowadzenia w pracę doradców wych. fiz. przy Inspektoratach; z drugiej strony zadaniem tych konferencyj jest ustalenie metod opieki i kontroli nad wychowaniem fizycznym ze strony kierowników szkół. Do końca listopada konferencje te zostaną ukończone; wynikiem ich będzie ujednostajnienie toku prac na bieżący rok szkolny w Okręgu. W przeważnej części tych konferencji weźmie udział p. dr. Szczygieł, okręgowy instruktor harcerstwa.

Doradcy wychowania fizycznego przy Inspektoratach będą brali udział w konferencjach rejonowych, oraz będą — w miarę możności — hospitowali szkoły, szczególnie niżej zorganizowane, tak, jak to już miało miejsce w kilku obwodach.

Przewiduje się zorganizowanie dla nich drugiej z kolei, 2-dniowej konferencji w pierwszych dniach maja 1939 r. w Krakowie; w programie — obok wytycznych pracy — znajdzie się sprawa przysposobienia do obrony kraju, oraz wychowania fizycznego w szkołach I stopnia. Drugi dzień będzie poświęcony na hospitację szkoły 1-klasowej, oraz na zorganizowane tam pokazy.

Przy dalszym rozbudowywaniu ośrodków wych. fiz., zwróci się uwagę na te obwody, w których sprawa ta nie jest jeszcze należycie postawiona. Pod tym też kątem ułożone są wyjazdy okręgowego instruktora, uwzględniające głównie powiaty pod tym względem słabsze.

W pracach instrukcyjnych szczególna uwaga będzie skierowana na:

1) pracę nauczyciela nad kształtowaniem postawy i powiększenie zasobu odnośnych ćwiczeń,

2) wzbogacenie zasobu zabaw i gier,

3) kontrolę i uzupełnienie zaopatrzenia w sprzęt do zabaw i gier; w wyniku zeszłorocznej akcji; sprawa ta stale postępuje naprzód;

4) pracę nauczyciela przy braku urządzeń do wychowania fizycznego: ćwiczenia w terenie nieurządzonym, ćwiczenia i gry terenowe, oraz gry świetlicowe.

Często odwiedzane będą szkoły specjalne w Krakowie celem zebrania materiału obserwacyjnego.

W czasie od 20. II. do 25. II. 1939 r. (ewent. w czasie ferii zimowych, bezpośrednio po zjeździe inspektorów) zostanie zorganizowany kurs dla inspektorów. Rezultaty kursu urządzonego w r. 1936 w Jurgowie dowodzą, że kurs taki jest barazo celowy.

W czasie ferii zimowych odbędzie się 10-dniowy kurs narciarski dla nauczycieli szkół powszechnych w pierwszym rzędzie, jakkolwiek udział nauczycieli szkół innych typów jest przewidziany. W Krakowie zostanie zorganizowany kurs dla nauczycieli szkół powszechnych w zakresie programu I—IV klasy, jako uzupełnienie kursu zeszłorocznego, który obejmował program klas wyższych.

Szkoły średnie ogólnokształcące i zakłady kształcenia nauczycieli.

Ośrodki metodyczne.

W ubiegłym roku ośrodki, które objęły również swymi pracami i przysposobienie wojskowe, z trudnością tylko mogły podołać tym zadaniom. W roku bieżącym będzie się dążyć do rozdzielenia tych prac, tym więcej, że zasięg terytorialny przyszłych ośrodków metod. przysposobienia wojskowego winien się pokrywać z zasięgiem obwodów p. w.

Z tych powodów przewiduje się w bieżącym roku szkolnym tylko po 2 (ewentualnie 3) całodniowe konferencje ośrodków. Prace ośrodków będą skierowane głównie na program liceum, szczególnie klasy drugiej. Obok tego wysunie się w tym roku następujące zagadnienia:

1) korelacja wychowania fizycznego z przysposobieniem wojskowym,

2) organizacja i realizacja gier popołudniowych, względnie przysposobienia sportowego,

3) sprawa urządzania osiedli zimowych (kursów narciarskich połączonych z nauką),

4) zorganizowanie zadań i środków ćwiczeń kształtujących, a ćwiczeń stosowanych.

Z końcem października odbędzie się doroczny zjazd kierowników ośrodków metod., na którym otrzymają oni wytyczne pracy na bieżący rok szkolny.

Dzięki zasiłkowi z nadwyżek funduszu „taksa administracyjna" w wysokości 4000 zł., dział wychowania fizycznego był w możności zaopatrzyć ośrodki metodyczne w biblioteki fachowe, przy czym ośrodek krakowski — jako centralny — został wyposażony również w podręczniki i monografie obce. Szczególnej wagi będzie obecnie jak najlepsze wykorzystanie zdobytych pomocy, przez zorganizowanie czytelnictwa i dostarczanie dzieł źródłowych z biblioteki krakowskiej.

Wizytacje.

W związku z ograniczeniem w tym roku liczby konferencji rejonowych zwiększona będzie liczba wizytacji.

Główne wytyczne w tegorocznej pracy wizytacyjnej będą następujące:

1) kontrola i wskazówki w kierunku wyposażenia sal i boisk w myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. nr. 17 z kwietnia b. r.,

2) kontrola i instruowanie w zakresie prawidłowej organizacji zajęć popołudniowych,

3) nacisk na ćwiczenia kształtujące, jako warunkujące uzyskanie prawidłowej postawy z jednej strony, z drugiej — scalenie ćwiczeń stosowanych, ćwiczeń w terenie nieurządzonym i lekkoatletycznych, jako zmierzających do jednego celu: nabycia sprawności o znaczeniu praktycznym,

4) wyzyskanie możliwości zorganizowania nauki pływania,

5) w szkołach żeńskich: racjonalne stosowanie muzyki przy ćwiczeniach.

Szczególną opieką otoczy się siły młode z niepełnymi kwalifikacjami, oraz nauczycieli słabszych.

Praca w liceach pedagogicznych będzie obserwowana często; najwięcej uwagi poświęci się lekcjom przeprowadzanym przez licealistów w klasie II, jak również teorii przerabianej w tej klasie.

Szkoły zawodowe.

Obok liceów pedagogicznych — główny nacisk w zakresie wizytacyj będzie położony na szkoły zawodowe. Różnorodność typów szkół, oraz różnorodność warunków pracy, utrudnia zorganizowanie wspólnej konferencji dla nauczycieli szkół zawodowych; w tym względzie raczej wizytacje instrukcyjne są właściwym środkiem oddziaływania.

W tym roku zostanie zebrany materiał głównie co do wychowania fizycznego w szkołach technicznych.

Kursy.

Obok wymienionego kursu narciarskiego, projektuje się urządzenie w czasie ferii letnich 2-tygodniowego kursu przysposobienia sportowego dla nauczycieli szkół średnich, który, projektowany już w roku ubiegłym, nie doszedł do skutku głównie z powodu objęcia szerokich rzesz nauczycieli akcją szkolenia komendantów(tek) p. w.

W większych środowiskach zamierza okręgowa instruktorka organizować krótkie 3-dniowe kursy popołudniowe — przy dobrowolnym udzia-

le nauczycielek — z uwzględnieniem wytycznych pracy podanych wyżej.

Sport szkolny.

Nadal otoczone będą opieką szkolne kluby sportowe.

Szczególną opieką otoczy się w bieżącym roku szkolną przystań wioślarską w Krakowie. Z funduszów uzyskanych z wkładek szkół przeprowadzono roboty remontowe budynku; w okresie zimowym przewiduje się gruntowny remont taboru wioślarskiego. Dążyć się będzie do tego, by młodzież szkół krakowskich mogła masowo korzystać z urządzeń szkolnej przystani i uprawiać wioślarstwo, które jest sportem o wysokich walorach zdrowotnych i wychowawczych.

Współpraca z Towarzystwem Krzewienia Narciarstwa pozwala kierować rozszerzaną z roku na rok akcją kursów wędrownych w szk. powsz. oraz akcją rozdawnictwa nart. Obecnie narty przekazywane są jedynie szkołom (średnim i powszechnym).

B. Higiena.

Na czoło zagadnień wysuwa się realizacja zarządzenia Ministerstwa Wyznaj Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 lipca 1938 r. (II. W-6500/38) w sprawie P. W. młodzieży żeńskiej.

W związku z powyższym zarządzeniem przewiduje się inspekcje w zakresie stanu P. W. w szkołach żeńskich i koedukacyjnych, prowadzenie ewidencji hufców szkolnych, znajomość obsady personalnej stanowisk komendantek hufców, uzgadnianie ich nominacji z władzami P. W. i W. F., troska o należyty poziom wyszkolenia kandydatek na komendantki, kontakt z władzami P. W. i W. F.

W kilku większych miastach Okręgu urządzone zostaną konferencje, które będą podstawą do późniejszego utworzenia ośrodków P. W. młodzieży żeńskiej.

Celem żywszej propagandy higieny w szkołach powszechnych wizytator higieny weźmie udział w konferencjach urządzanych przez W. F. dla kierowników szkół powszechnych.

W miesiącu grudniu, jak corocznie, przewiduje się kurs z zakresu higieny szkolnej dla nauczycieli szkół powszechnych.

W Krakowie, Częstochowie, Radomiu i Tarnowie przewiduje się konferencje lekarzy szkolnych, poświęcone aktualnym zagadnieniom, związanym z działalnością lekarzy na terenie szkół.

W szkołach przedmiotem szczególnej wagi będzie nadal walka z gruźlicą. Badania wstępne wszystkich kandydatów nauczycielskich zostaną przeprowadzone przy pomocy prześwietleń metodą radiologiczną.

W zakresie wizytacji zwrócona będzie nadal szczególna uwaga na sprawę dożywiania młodzieży, organizację pomocy dentystycznej, należyte wykorzystanie kąpielisk szkolnych, urządzenie burs, internatów, kolonij, a również na zaopatrzenie bibliotek szkolnych w wydawnictwa popularne z dziedziny higieny.

C. Harcerstwo.

Plan działania instruktora harcerstwa będzie uwzględniał w roku 1938/39

1) dalszą **rozbudowę** harcerstwa na terenie szkół **powszechnych III stopnia** oraz na terenie szkół **zawodowych,**
2) **wprowadzanie** w życie ogłoszonej w siódmym numerze Dziennika instrukcji tymczasowej dla drużyn harcerskich szkolnych,
3) opracowanie dla szkół **wykazu literatury harcerskiej młodzieżowej** i literatury o charakterze **instrukcyjnym** (dla opiekunów
4) zwizytowanie i specjalną opiekę **nad drużynami** harcerskimi **w liceach pedagogicznych i pedagogiach,**
5) dalsze kształcenie opiekunów harcerstwa wśród **pracowników pedagogicznych** w **inspektoratach** oraz opiekunów **w liceach pedagogicznych i szkołach zawodowych.**
6) pomoc władzom harcerskim **w wyszukiwaniu** nauczycieli(lek) **kandydatek(ów) na instruktorów(rki)** harcerskich i zuchowych, celem szkolenia ich w normalnych kursach instruktorskich **w szkole instruktorskiej na Buczu i Górkach Wielkich.** (Plan kursów),
7) udział w zjazdach hufcowych Chorągwi, współpracę instruktora harc. z komendantami(tkami) Chorągwi na terenie Okręgu (sześć chorągwi).

I. Na terenie harcerstwa w szkołach powsz. planuje się:

1) zorganizowanie w ramach **konferencyj kierowników** szkół w powiatach, poświęconych zagadnieniom w. f., wykładów o, **organizacji harcerstwa** w szkole powszechnej; o instrukcji dla szkolnych drużyn harcerskich,
2) przesłanie inspektorom szkolnym i hufcowym **wykazu szkół powszechnych III stopnia,** w których należałoby w najbliższych latach **zorganizować harcerstwo** i powoływać kandydatów na instruktorów,
3) zorganizowanie wewnątrz inspektoratów wysuwających potrzebę **konferencyj władz szkolnych i harcerskich** (pracowników pedagogicznych inspektoratu, hufcowych opiekunów harcerstwa) poświęconych omówieniu stanu ruchu zuchowego i harcerstwa w szkołach powszechnych obwodu,
4) pomoc w zorganizowaniu i instruowaniu **kursów drużynowych** zuchów, tworzonych przez komendy Chorągwi wojew. Kieleckiego przy poparciu Pana Wojewody Kieleckiego,
5) zorganizowanie 10-dn. **obozu pracowników pedagogicznych** w inspektoratach.

II. W drużynach harcerskich w szkołach średnich planuje się:

1) zwizytowanie **drużyn harcerskich w liceach pedagogicznych i pedagogiach.** Ustalenie ich programów i roli na terenie życia młodzieży w liceum, oraz prac związanych z przygotowaniem ich do prowadzenia pracy harcerskiej w szkołach powszechnych,
2) na **konferencjach** opiekunów drużyn szkolnych organizowanych **przez komisje międzyszkolne** przedstawić **zasady programowe i organizacyjne drużyn skautowych (16-18 lat), prace programowe drużyn harcerskich młodszych** (I, II, III, klasa gimnazjalna) na odcinku przysposobienia do obrony kraju (gry polowe, terenoznawstwo, postawa normalna). **Projekty wychodzą od komisyj międzyszkolnych.**
3) wprowadzenie w życie **nowej instrukcji dla drużyn** harc. szkolnych drogą indywidualnych konferencyj z opiekunami drużyn w czasie wizytacyj drużyn w danym środowisku,
4) zorganizowanie **10 dn. obozu wakacyjnego dla nauczycieli-opiekunów drużyn w liceach pedagog. i ogólnokształcących.**

III. Na terenie szkół zawodowch planuje się:

1) Pomoc instrukcyjną **w kursach dla kierowników** drużyn szkół zawodowych organizowanych przez komendy harcerskie. Pomoc w kursach dla drużynowych drużyn wiejskich.
2) zorganizowanie **10 dn. kursu dla nauczycieli szkół zawodowych** Okręgu Krakowskiego, opiekunów nieposiadających kwalifikacyj lub organizatorów pracy harcerskiej w szkołach zawodowych i dokształcających. Miejsce kursu Górki W. lub Kraków.
3) **zwizytowanie drużyn szkół zawodowych** w Radomiu, Krakowie, Sosnowcu, Kielcach i Tarnowie. Zorganizowanie konferencyj opiekunów tych drużyn, poświęconych omówieniu dotychczasowej pracy i planów pracy w tego typu drużynach.

V. ODDZIAŁ OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Ogólne wytyczne pracy.

W całokształcie prac Kuratorium oświata pozaszkolna zajmuje miejsce odrębne. Z jednej strony opiera się ona o szkolnictwo zwłaszcza o powszechne, buduje swe instytucje i formy pracy na tym szkolnictwie, uzupełnia jego braki i niedomagania, z drugiej zaś strony wchodzi w życie społeczne, inicjuje i koordynuje prace organizacyj społecznych, dążąc do zaspokojenia potrzeb oświatowych ludności.

W Okręgu Szkolnym Krakowskim osiągnięto już poważne rezultaty w niektórych dziedzinach oświaty pozaszkolnej. Portzeby oświatowe są jednak ogromne i dlatego zakres działalności Oddziału Oświaty Pozaszkolnej z każdym rokiem wzrasta, obejmując nowe problemy i nowe zadania. Silniej aniżeli na innych pracach władz szkolnych odbijają się na akcji oświaty pozaszkolnej dążności i przeobrażenia społeczno-gospodarcze. Wpływają one na podjęcie nowych, niejednokrotnie bardzo poważnych zadań (C. O. P.).

Zasięg działalności oświaty pozaszkolnej, a wszczególności Oddziału Oświaty Pozaszkolnej zależy nie tylko od inicjatywy i zamierzeń Kuratorium, nie tylko od udziału i ofiarności jak najszerszych kół nauczycielstwa, ale również od pomocy i współdziałania różnych czynników, a przede wszystkim samorządu. To też w planie swej działalności Oddział Oświaty Pozaszkolnej musi brać pod uwagę zarówno potrzeby jak i realne możliwości, które zakreślają stosunkowo dość skromne ramy tej działalności. Na ogół jednak sytuacja oświaty pozaszkolnej kształtuje się obecnie znacznie korzystniej niż w latach poprzednich i dlatego Oddział O. P. w swym planie pracy uwzględnia nietylko elementarne potrzeby oświatowe ale również dojrzałe zainteresowania i dążności oświatowo-kulturalne grup społecznych najbardziej potrzebujących opieki kulturalnej.

Zagadnienie koordynacji.

Zdając sobie sprawę z potrzeby szerokiej planowo zorganizowanej i skoordynowanej akcji kulturalno-oświatowej w Okręgu — Oddział O. P. dążyć będze nadal konsekwentnie do przygotowania warunków sprzyjających jednolitej akcji kulturalno-oświatowej władz szkolnych, samorządu i odpowiednich organizacyj społecznych przejawiających aktywność w dziedzinie prac oświatowych.

Oddział O. P. dążyć będzie do wzmożenia działalności powiatowych i gminnych komisyj oświaty pozaszkolnej, ułatwiających koordynację prac organizacyj społecznych, ponadto — przez bezpośrednie kontakty z odpowiednimi władzami, urzędami i instytucjami będzie się starał skierowywać akcję społeczną w zakresie oświaty pozaszkolnej na właściwe tory.

Główne zagadnienia pracy.

Jako główne zagadnienia pracy oświatowej wysuwa oddział:

1) zorganizowanie jak największej liczby kursów dla przedpoborowych oraz kursów dokształcających,
2) zainicjowanie planowej pracy oświatowej w ośrodkach miejskich i robotniczych ze szczególnym uwzględnieniem terenu C. O. P. oraz ośrodków robót Funduszu Pracy,
3) rozszerzenie sieci bibliotek samorządowych, koordynację akcji bibliotecznej oraz wzmożenie czytelnictwa,
4) podjęcie wespół z odpowiednimi organizacjami akcji odczytowej zmierzającej do rozbudzenia życia kulturalnego miast i miasteczek,
5) spopularyzowanie wycieczek krajoznawczych i społeczno-oświatowych,

6) przygotowanie kadr nowych pracowników oświatowych i zorganizowanie wczasów kulturalnych dla czynnych pracowników oświatowych.

A. Kształcenie systematyczne.

Na czoło prac wysuwa Oddział O. P. walkę z analfabetyzmem, półanalfabetyzmem, analfabetyzmem powrotnym oraz niedouczeniem. Władze szkolne przy poparciu władz administracyjnych, wojskowych i samorządowych dołożą starań, aby ułatwić zdobycie elementarnych umiejętności i wiadomości przede wszystkim przedpoborowym. Na kursach tych obowiązuje specjalny program nauki wydany przez J. O. D.

Doceniając w pełni potrzebę ogólnych kursów dokształcających dla młodocianych i dorosłych, władze szkolne będą baczyć, by nie podważały one autorytetu szkoły i nie utrudniały egzekwowania podstawowego obowiązku szkolnego. Oddział O. P. łącznie z inspektoratami zamierza zainicjować organizację specjalnych ośrodków dokształcania dorosłych i młodocianych na wsi dla tych kandydatów, którzy — po ukończeniu szkoły I stopnia — pragną pod opieką nauczyciela przygotować się do egzaminu w zakresie 7 klas szkoły powszechnej.

Z innych form kształcenia systematycznego Oddział O. P. zajmie się zagadnieniem uniwersytetów powszechnych; w tym celu zamierza zorganizować konferencję kierowników i wykładowców u. p.

B. Praca kulturalno-oświatowa w miastach i ośrodkach robotniczych.

W bieżącym roku Oddział O. P. zamierza otoczyć opieką kulturalno-oświatową ośrodki powstającego przemysłu w C. O. P., zorganizować przy poparciu Funduszu Pracy akcję oświatową wśród bezrobotnych i młodocianych w miastach, kontynuować pracę oświatową w ośrodkach robót Funduszu Pracy, a ponadto rozbudzić życie kulturalne miast i miasteczek przez rozwinięcie odpowiedniej akcji odczytowej. (Powszechne wykłady U. J.) i kulturalno-artystycznej przy współudziale artystów i literatów.

Dla akcji tej Oddział O. P. pragnie uzyskać pomoc nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych. W ciągu roku Oddział O. P. zamierza zorganizować konferencję w sprawie organizacji i programu pracy w ośrodkach miejskich, oraz zebrać materiały do planu pracy oświatowej w większych ośrodkach miejskich.

C. Bibliotekarstwo i czytelnictwo.

W zakresie akcji bibliotecznej Oddział O. P. kontynuować będzie starania o rozszerzenie sieci bibliotek samorządowych. Biorąc pod uwagę dorobek biblioteczny T. S. L. oraz organizacyj społecznych, władze szkolne swą politykę biblioteczną opierać będą na koordynacji akcji bibliotecznej. W szczególności zaś Oddział O. P. dążyć będzie do usprawnienia działalności powiatowych central bibliotecznych i przygotowania gruntu do drugiego powszechnego spisu bibliotek oświatowych.

Propagandę za wzmożeniem czytelnictwa prowadzić się będzie przez organizację wystaw książki, organizowanie wieczorów i dyskusyj na temat przeczytanych książek przy udziale autorów oraz przez organizowanie zespołów dobrego czytania książki.

D. Akcja odczytowa.

W porozumieniu z Zarządem Powszechnych Wykładów U. J. Oddział O. P. zamierza zorganizować akcję odczytową, uwzględniając cykl wykładów według ramowego programu uniwersytetu powszechnego, oraz cykl wykładów obrazujących dorobek Polski w różnych dziedzinach w ciągu dwudziestolecia pracy.

E. Dokształcanie pracowników oświatowych.

W roku 1938/39 Oddział O. P. projektuje przeprowadzenie 10 konferencyj bibliotecznych, 5 konferencyj teatralnych, 1 konferencji kierowników uniw. powszechnych oraz 4 kursów (świetlicowy, teatralny, bibliotekarski i radiowy). Ponadto Oddział O. P. przy współudziale instruktorów O. P. nawiąże kontakt z dyrekcjami zakładów kształcenia nauczycieli.

Kronika.

Szkolnictwo powszechne.

We wrześniu wizytatorzy szkół inspekcjonowali wszystkie Inspektoraty Szkolne i badali sprawy związane z uruchomieniem roku szkolnego w szkołach powszechnych.

Pod koniec m-ca września instruktorzy szkół powszechnych rozpoczęli wyjazdy instrukcyjne do powiatów według ustalonego rozkładu, ogłoszonego w poprzednim Dzienniku Urzędowym Kuratorium.

W czasie od 2 do 10 października był przeprowadzony V Tydziej Szkoły Powszechnej. Tydzień został poprzedzony propagandą w prasie, afiszami, ulotkami i zebraniami. W okresie Tygodnia poświęcono wiele szkół i oddano do użytku. Ogółem w r. 1938 szkoły otrzymują 600 wykończonych izb szkolnych, a nauczycielstwo 302 izb mieszkalnych. V Tydzień Szkoły Powszechnej cieszył się dużym poparciem ze strony władz państwowych, kościelnych, prasy, nauczycielstwa i szerokich rzesz społeczeństwa.

Do dnia 15 października br. Zarząd Okręgu Towarzystwa Propagandy Budowy Publicznych Szkół Powszechnych w Krakowie wypłacił gminom na budowę szkół z budżetu na 1938 rok 529.000 złotych.

Dnia 15 października odbyło się pod przewodnictwem Kuratora p. Józefa Stypińskiego posiedzenie Komisji do spraw praktyk nauczycielskich w Centralnym Okręgu Przemysłowym. Ustalono na 1938/39 rok szkolny 115 praktyk nauczycielskich: 48 dla obwodu ostrowieckiego, 39 dla obwodu radomskiego, 15 dla obwodu koneckiego i 13 dla obwodu kieleckiego.

W dniu 17 października przybyła do Okręgu ministerialna instruktorka ogrodów szkolnych i odwiedziła obwody: buski, mielecki, gorlicki, nowosądecki i nowotarski.

W dniu 18 października przybyła wizytatorka ministerialna p. Czerwińska celem zwizytowania przedszkoli w Okręgu.

W niedzielę, dnia 9 października br., odbyło się poświęcenie i oddanie władzom szkolnym dwu nowych budynków dla publicznych szkół powszechnych w Częstochowie. Na zaproszenie prezydenta miasta w uroczystościach tych wziął udział Kurator Okręgu Szkolnego — p. Józef Stypiński wraz z wizytatorem szkół — p. Dr Stanisławem Skalskim z Krakowa.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące oraz zakłady kształcenia nauczycieli.

Od dnia 1-go października dotychczasowy kierownik gimnazjum i liceum państwowego im. R. Traugutta w Częstochowie p. Antoni Artymiak objął stanowisko dyrektora gimnazjum i liceum Wydziału Powiatowego w Jędrzejowie, która to szkoła zostanie w ciągu b. roku szkolnego upaństwowiona. Kierownictwo gimnazjum i liceum im. Traugutta w Częstochowie powierzono prof. Józefowi Dąbrowskiemu.

W szkolnictwie prywatnym Okręgu Krakowskiego od początku b. roku szkolnego zaszły poniżej uwidocznione zmiany na stanowiskach dyrektorskich. Dyrekturę objęły:

w gimnazjum i liceum SS. Nazaretanek w Częstochowie — p. Stanisława Massalska,

w gimnazjum „Nauka i Praca" w Częstochowie — p. Rynkiewicz Maria, która objęła kierownictwo po śmierci zasłużonej długoletniej dyrektorki tej szkoły ś. p. Marii Rzeszotarskiej,

w gimnazjum i liceum im. Zawidzkiej w Dąbrowie Górniczej — p. Ludmiła Danilewiczowa,

w gimnazjum im. Curie-Skłodowskiej w Kielcach — p. Maria Jezierska,

w gimnazjum im. H. Rzadkiewiczowej w Sosnowcu — p. Indelakowa Romana,

w gimnazjum miejskim im. św. Kingi w Starym Sączu — p. Kotasówna Maria,

Dyrekturę nowopowstałych szkół prywatnych objęli:

w gimnazjum miejskim w Gorlicach — p. Maria Jarosowa,

w gimnazjum miejskim w Iłży — p. Stanisław Art,

w gimnazjum spółdzielczym w Krynicy — p. dr. Arecki.

W dniu 25-go września odbyła się w gimnazjum i liceum państwowym w Zakopanem uroczystość poświęcenia sztandaru szkolnego, na której Kuratorium reprezentował p. wiz. E. Baliński. Także uroczystość odbyła się w dniu 15-go października w XI gimnazjum żeńskim w Krakowie. Ojcem chrzestnym sztandaru szkolnego był P. Kurator J. Stypiński.

W dniu 29-go października w gimnazjum i liceum państwowym w Brzesku miała miejsce uroczystość odsłonięcia tablicy ku czci założyciela szkoły ś. p. br. Götza-Okocimskiego.

Po za szkołami swojego rejonu Naczelnik Wydziału p. Gałecki wizytował w ciągu października pedagogium w Kielcach, gimnazja i licea państwowe im. Śniadeckiego oraz prywatne im. Kr. Jadwigi w Kielcach.

Szkolnictwo zawodowe.

Zarządzeniem p. Ministra W. R. i O. P. z dnia 8 lipca 1938 Nr. III O-4029/38, została zorganizowana Państwowa Szkoła Mechaniczna w Grybowie w miejsce likwidującej się Państwowej Szkoły Kołodziejsko-Kowalskiej.

W dniu 7 października zwiedził szkołę p. inż. Bedyński, Naczelnik Wydziału Programowego Ministerstwa W. R. i O. P. i wyraził zadowolenie z szybkiego i starannego przeprowadzenia przez Zarząd Miejski w Grybowie potrzebnych adaptacji lokali szkolnych.

W dniach 29 i 30 września zbadał Naczelnik wydziału p. inż. Nawrocki warunki pracy następujących szkół zawodowych w Sosnowcu: Państwowego Liceum Handlowego, Państw. Szkoły Zawodowej Żeńskiej, Pryw. Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej, Pryw. Żeńskiego Gimnazjum Kupieckiego im. Król. Jadwigi i Szkoły Rzemiosł im. Ks. Raczyńskiego.

W Dąbrowie Górniczej dokonał Naczelnik wydziału inspekcji robót budowlanych i zwiedził warsztaty szkolne.

W dniach 15 i 17 października zwiedził Naczelnik wydziału szkoły zawodowe w Nowym Sączu.

W dniu 16 października br. w Podegrodziu odbyła się uroczystość obchodu 25-cio lecia istnienia publiczn. szkoły przysp. gosp. wiejskich, utrzymywanej przez Powiatowy Związek Komunalny w Nowym Sączu. W dniu tym odbył się jeszcze szereg innych uroczystości, a mianowicie dekorowanie przez Starostę Mgr. Adamskiego Złotym Krzyżem Zasługi miejscowego proboszcza i katechety szkolnego ks. kanonika Pabiana, poświęcenie sztandaru szkoły przysp. gosp. wiejskich, wystawa powiatowego Przysp. Rolniczego oraz wystawa robót ręcznych b. wychowanic i wychowanków szkół rolniczych w Podegrodziu i Łososinie Górnej.

W uroczystościach z ramienia p. Kuratora O. S. K. wziął udział p. inż. Jan Nawrocki, Naczelnik wydziału, w towarzystwie inż. J. Grabowskiego, wiz. szk.

Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało dla szkół rolniczych 20 nowych etatów, co pozwoli na skompletowanie pełnej obsady nauczycielskiej w szkołach istniejących i na uruchomienie dwóch szkół nowych: przysposobienia gosp. wiejskich

w Koszarach (pow. limanowski) i przysp rolniczego w Myślenicach, w których, na razie, nie będzie pełnej obsady nauczycielskiej.

P. O. kierownika w publ. szkole przysp. roln. w Trzyciążu został z dn. 1. IX. br. inż. Stefan Targowski, dotychczasowy nauczyciel tej szkoły.

M. W. R. i O. P. zdecydowało uruchomić nieczynną od r. 1932 powiatową szkołę rolniczą w Podzamczu Chęcińskim (pow. kielecki) jako państwową szkołę przysp. rolniczego.

Na konferencji odbytej w dn. 10. X. br. w Kielcach, w której wzięli udział przedstawiciele Min. W. R. i O. P. z p. Naczelnikiem Wydziału Szkół Rolniczych inż. Stanisławem Wiśniewskim na czele, przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego i Wydziału Powiat. w Kielcach, postanowiono powołać do życia Komitet Budowy, który jeszcze w r. b. przystąpi do przebudowy gospodarczego budynku szkolnego.

Fabryka „Bata" w Chełmku uruchamia w bieżącym roku szkolnym prywatną szkołę dokształcającą zawodową dla młodocianych pracowników tych zakładów przemysłowych. W tym celu Zarząd Fabryki wybudował budynek szkolny o dwóch salach dużych i dwóch mniejszych, z odpowiednim wyposażeniem w pomoce naukowe i sprzęt szkolny. Nadto bursę dla młodzieży, zapewniającą pełne utrzymanie.

Higiena szkolna.

W dniach 5—6 października odbyła się w Ministerstwie W. R. i O. P. doroczna konferencja okręgowych wizytatorów higieny szkolnej. Konferencję zagaił Podsekretarz Stanu płk. Ferek-Błeszyński, obradom przewodniczył w pierwszym dniu Naczelnik Wydziału Wychowania Dr. T. Adamczyk, w drugim dniu częściowo również i Dyrektor Departamentu Dr. M. Pollak.

Na konferencji omówiono następujące zagadnienia: 1) założenia wychowawcze nowej organizacji hufców szkolnych, oraz charakterystykę programów przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej i żeńskiej (według referatów Dra Jeża i Dr. W. Szaynokowej). 2) Ogólne sprawozdania roczne wizytatorów poszczególnych Okręgów, 3) Nowy układ sprawozdawczy lekarzy szkolnych na podstawie nowej karty zdrowia i nowej książki sanitarnej (według referatów Min. Dr. Wroczyńskiego i Dr. Sokala). 4) Instrukcję wskazań i przeciwwskazań lekarskich do ćwiczeń cielesnych (według referatu wizyt. Dr. Wroczyńskiego). 5) Dokształcanie i kształcenie lekarzy szkolnych (według ref. Doc. Dr. M. Cwirko-Godyckiego). 6) Opiekę higieniczno-lekarską w szkołach rolniczych (według referatu Dr. K. Mitkiewicza) i 7) Postulaty Okręgów Szkolnych w dziedzinie opieki higieniczno-lekarskiej przedstawione z odpowiednimi wnioskami przez poszczególnych okręgowych wizytatorów. Wszystkie referaty i sprawozdania wywołały ożywioną dyskusję, a p. Dyrektor Departamentu Dr. Pollak, zamykając konferencję, oświetlił stosunek Ministerstwa do zagadnień opieki higieniczno-lekarskiej, oraz stałą troskę o zdrowie młodzieży szkolnej.

W październiku otwarta została w Krakowie w parku im. Dra Henryka Jordana szkoła powsz. na wolnym powietrzu. Szkoła została zbudowana staraniem Krakowskiego Towarzystwa Przeciwgruźliczego i przeznaczona jest dla dzieci ze środowisk gruźliczych, słabowitych, uczęszczających do krakowskich szkół powszechnych. Szkoła obejmuje trzy oddziały (od kl. III—X). Młodzież szkoły jest przepływową, o czasie pobytu poszczególnych dzieci decydują lekarze szkolni.

Oświata Pozaszkolna.

W dniach 26 i 27 września 1938 r. odbyła się w Krakowie doroczna konferencja obwodowych instruktorów oświaty pozaszkolnej z Okręgu szkolnego krakowskiego. Konferencja zwołana została przez Kuratorium celem omówienia planu na rok najbliższy w zakresie oświaty pozaszkolnĕj i udzielenia wytycznych obowiązujących w realizacji planu. Konferencji przewodniczył Kurator Okręgu Szkolnego p. Józef Stypiński, z ramienia zaś Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przybyli na konferencję Naczelnik Wydziału Oświaty Pozaszkolnej p. Antoni Konewka i wizytator ministerialny p. J. Janiczek.

Pierwszy dzień konferencji przeznaczony był na rozważenie prac oświatowych planowanych przez władze szkolne.

W drugim dniu wzięli udział w obradach zaproszeni przez Kuratorium: L. Osiecki, Naczelnik Wydziału Samorządowego Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego, p. Fr. Urbańczyk, dyrektor biura Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej i p. Dominko, delegat Związku Spółdzielni Spożywców „Społem" w Warszawie.

Przedmiotem obrad i przemówień w tym dniu było aktualne zagadnienie koordynacji prac społeczno-oświatowych, skupienie wielokierunkowej i rozprószonej inicjatywy organizacyj i towarzystw społeczno-oświatowych oraz należyte wyzyskanie środków finansowych i zespołu instruktorów pracujących nad podniesieniem stanu kultury zwłaszcza na wsi.

Ponieważ pod względem opracowań programowych t. zw. form pracy oświatowej odczuwane były powszechnie braki, Oddział Oświaty Pozaszkolnej informuje pracowników oświatowych, że w zakresie systematycznego kształcenia ukazały się z początkiem bieżącego roku szkolnego nowe wydawnictwa Instytutu Oświaty Dorosłych mogące w dużym stopniu ułatwić pracę dokształcania młodocianych i dorosłych.

Wydawnictwem przeznaczonym dla osób organizujących i prowadzących kursy dla przedpoborowych jest: **Program kursów początkowych dla przedpoborowych** (ze wskazówkami organizacyjnymi i dydaktycznymi dla nauczyciela). Program ten w opracowaniu M. Borowieckiej, J. Deca i J. Landy Brzezińskiej, obliczony na dwa pięciomiesięczne okresy jesienno-zimowe, obejmuje następujące przedmioty: język polski, arytmetykę i wiadomości obywatelskie. Stanowią one część II książki. Część I zawiera omówienie takich kwestyj organizacyjnych, jak: akcja kształ-

cenia młodzieży przedpoborowej; ogólne zadania kursów początkowych dla przedpoborowych; praktyczne wskazówki organizacyjne, oraz dydaktyczne: ogólne cechy ucznia dorosłego, stosunek nauczyciela do słuchaczy, prowadzenie lekcji, praca wychowawcza na kursach, specjalne cechy kursów dla przedpoborowych, plan zajęć.

Bardzo liczne kursy III stopnia, przygotowujące kandydatów do zdawania egzaminu nadzwyczajnego z zakresu materiału nauczania 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej, otrzymują w tym roku nowy program pod nazwą: **Ośrodek dokształcania dorosłych i młodocianych na wsi.** Program i metoda pracy w zakresie 5—7 klasy szkoły powszechnej. Praca zbiorowa pod redakcją J. E. Baranowskiej. Treść książki obejmuje część ogólną: Uczestnicy ośrodka dokształcania. Organizacja ośrodka dokształcania. Praca nauczyciela i zespołu. Część szczegółowa: Programy języka polskiego, arytmetyki, historii, geografii i przyrody wraz ze wskazówkami metodycznymi, rozkładem materiału i przykładami lekcyj. Przewodnią myślą opracowania jest dopomóc tym, którzy mają wiadomości w zakresie szkoły powszechnej I stopnia, do zdobycia wiedzy i świadectwa pełnej szkoły powszechnej III stopnia niemal samodzielnie w oparciu o wskazówki nauczyciela i podręczniki.

Wreszcie kierownicy prac oświatowych w uniwersytetach powszechnych znajdą wiele nowych zagadnień i materiału w książce p. t. **Problemy społeczne uniwersytetu powszechnego w Polsce,** opr. Władysław Okiński. Książka ta, przeznaczona dla działaczy oświatowych w terenie, w części pierwszej, teoretycznej, przynosi socjologiczne oświetlenie pracy oświatowej, klasyfikację i charakterystykę grup oświatowych oraz najważniejsze problemy z dziedziny uniwersytetu powszechnego. Część druga książki, oparta na materiałach ankietowych, wypowiedziach pracowników uniw. powsz. przynosi charakterystykę słuchaczy tych placówek i ukazuje ich pracę i dążenia.

W trosce o zachowanie i renesans stroju ludowego została utworzona przy Muzeum Etnograficznym im. Seweryna Udzieli w Krakowie poradnia w sprawie strojów regionalnych. Zadaniem poradni jest zbieranie i udzielanie informacyj, dotyczących strojów ludowych, źródeł zakupu niezbędnych materiałów i dodatków, oraz prowadzenie ewidencji warsztatów rzemieślniczych, pracujących dla zaspokojenia potrzeb stroju ludowego, jak np. pracowni krawieckich, szewskich, kapeluszniczych, rymarskich itp. Poradnia udziela informacyj bezinteresownie, jedynie za zwrotem kosztów korespondencji. Wszelkie zapytania kierować należy pod adresem: Poradnia w sprawach strojów ludowych, Kraków, Wawel Nr. 7, Muzeum Etnograficzne.

Wykaz dzieł nabytych przez Centr. Bibl. Naucz. K. O. S. K.

w czasie od dnia 1 września 1938 r. do dnia 1 października 1938 r.

Batowski Henryk: Państwa Bałkańskie 1800—1923. Zarys historii dyplomatycznej i rozwoju terytorialnego. 1938.

Bielak Franciszek: O przyszłego polonistę. 1938.

Bigda Antoni: Wiadomości o towarach w zakresie średniej szkoły handlowej. Część I. Towary nieorganiczne. 1929. Część II. Towary organiczne. 1932.

Bily Karol: Znaczenie pracy ręcznej w nowej szkole. 1924.

Borowy Wacław: Od Kochanowskiego do Staffa. Antologia liryki polskiej. 1930.

Busemann Adolf: Pädagogische Jugendkunde. 1931.

Capelle Wilhelm: Das alte Germanien. Die Nachrichten der griechischen und römischen Schriftsteller. 1937.

Colin J.: Przeobrażenia wojny. 1920.

Czyżycki W.: Zajęcia rękodzielnicze z papieru, kartonu, tektury. Wskazówki techniczne z licznymi rysunkami w tekście i tablicami. 1934.

Dembowski Jan: Szkice biologiczne. 1927.

Demel Kazimierz: Biologia morza. Rys ogólny z uwzględnieniem życia Bałtyku. 1927.

Durkheim Emile: L'évolution pédagogique en France. Des origines a la Renaissance. avec une introduction par **Maurice Halbwachs.** 1938.

Dziewanowski Władysław: Zarys dziejów uzbrojenia w Polsce. 1935.

Foerster Fr. W.: Stare i nowe wychowanie. Przełożył **Joachim Brachman.** 1938.

Górzyński Stefan: Obraz gospodarki rolnej w Polsce w XV i XVI wieku. (Na tle stosunków handlowych). 1936.

Grzegorzewska M.: Iloraz inteligencji w skali Bineta i jego znaczenie diagnostyczne. 1925.

Grzędzielska Maria: O wychowaniu dziewcząt. 1938.

Hirszfeld Ludwik: Grupy krwi w zastosowaniu do biologii, medycyny i prawa.

Rutkowski Jerzy: Transfuzja krwi. 1934.

Hoborski Antoni: Wyższa matematyka. (Z licznymi przykładami i rycinami). Część pierwsza i druga. 1928. Wydanie drugie.

Kaempfert Waldemar: Epokowe wynalazki w Ameryce i w Europie. Historia ich powstania i ich twórców. Przekład **Aleksandra Kojrańskiego.** 1932.

Kieniewicz Stefan: Społeczeństwo polskie w powstaniu poznańskim 1848 roku. 1935.

Krasuski Stanisław: Mechanika stosowana. Podręcznik dla szkół zawodowych i do użytku praktycznego. 1926.

— Wytrzymałość materiałów. Podręcznik dla szkół zawodowych i do użytku praktycznego. 1930.

Księga Pamiątkowa na 75-lecie „Gazety Rolniczej" 1861—1935. Księga wsi polskiej — źródła, dzieje i kierunek jej kultury pod redakcją **Jana Lutosławskiego.** Tom. I i II. 1938. Zawiera:

Rozdział I: Obrazy stosunków rolniczych polskich ostatniego 25-lecia.
Rozdział II: Z postępów wiedzy rolniczej polskiej w ostatnim 25-leciu.
Rozdział III: Opisy gospodarstw.
Rozdział IV: Dynamika wsi polskiej po odzyskanej niepodległości państwowej.

U podstaw polskiej kultury, jako kultury wiejskiej.

1) I. Chrzanowski: O nasz stosunek do przeszłości.
2) K. M. Morawski: Szlachta-ziemiaństwo w dziejach polski.
3) A. Żabko-Potopowicz: Twórcze momenty postawy ziemiaństwa w polityce polskiej okresu rozbiorów.
4) J. Żółtowski: Karta z przeszłości ziemiaństwa wielkopolskiego.
5) A. Brückner: Staropolska kultura wsi — szkic obyczajowy.
6) St. Szpotański: Wiejskość Polaków.
7) St. Kot: Urok wsi i życia ziemiańskiego w poezji staropolskiej.
8) Z. Szweykowski: Pozytywizm polski a kultura ziemiańska.
9) A. Heydel: Ziemiańskość i sztuka polska.
10) F. Markowski: O stylu polskich siedzib wiejskich.
11) Z. Przyrembel: Udział ziemiaństwa w budowie polskiego przemysłu.
12) E. E. Kostecki: Typy uczonych w rolnictwie (sylwetki i fakty w historii polskiego nasiennictwą).
13) F. Kalkstein: Dezydery Chłapowski — sylwetka polskiego rolnika z przed stulecia.
14) J. Kisielnicka (Esteja): Dokument z roku 1863.
15) St. Kozicki: Stanisław Chełchowski — niezastąpiony wzór pracy społecznej na wsi.
16) M. Kiniorski: Wspólna praca wsi w obronie rolnictwa.
17) Z. Kossak: Sąsiedzi.
18) L. H. Morstin: Mieszkanie Boga.
19) J. Jankowska: Przemiany.

Dynamika wsi polskiej po odzyskanej niepodległości państwowej.

1) J. Lutosławski: Uwagi wstępne.
2) T. Brzeski: Zagadnienie ziemi w ostatnim ćwierćwieczu.
3) W. Niedziałkowski: Miasto i wieś, a ochrona przyrody.
4) A. Listowski: Uwagi ogólne o zagadnieniach ustroju rolnego.
5) J. Stecki: Bilans reformy rolnej.
6) W. Chmielecki: O kulturze gospodartsw włościańskich i środkach jej podniesienia.
7) T. Janikowski: Ekonomika gospodarstw chłopskich i ich stan (metody badania).
8) St. Szumowski: Włościańska oświata rolnicza.
9) J. Rapacki: Drogi i rozdroża ruchu młodzieży wiejskiej.
10) Żelisław Belina: Środowisko młodzieży akademickiej.
11) Zofia Kossak: Anteusz.

Kunicka Joanna: Kłamstwo dziecięce. Przyczyny i zapobieganie. 1938.
Lewiński Jan: Życie ziemi. 1935.
Łempicki Stanisław: Renesans i humanizm w Polsce. 1938.
Łomnicki Antoni: Rachunek różniczkowy i całkowy. Tom I: Rachunek różniczkowy, Tom II: Rachunek całkowy, Tom III: Szeregi nieskończone — równania różniczkowe, geometria różniczkowa. 1936.
Łukasik Stanisław: Rumunia a Polska w XIX wieku. 1929.
Marszałek St. - Wilanowski Wł. - Wójcik J.: Stosunki służbowe nauczycieli. 1938.
Maurois André: Dzieje Anglii. Przekład **Wacława Rogowicza.** 1938.
Mazurkiewicz St.: Analiza matematyczna. Tom I. podług wykładów opracował **Iwaszkiewicz Bolesław.** 1929.
Metallmann Joachim: Wprowadzenie do zagadnień filozoficznych. Część I. 1938.
Mościcki Henryk i Cynarski Jan: Historia XX wieku 900—1934. 1936.
Nałęcz A.: Motocykl. Mechanizmy i opis działania.
Neumann Alfred: Drugie Cesarstwo. Z upoważnienia autora przełożył **Liefeld Alfred.** 1938.
Nowak J.: Uroczystości i obchody szkolne. 1938.
Paczoski Józef: Zagadnienia biocenotyki. 1938.
Piwowarczyk M.: Zajęcia praktyczne z zakresu rękodzieła. 1934.
Prochnau Wacław: Elektrotechnika samochodowa. Prądnice — startery — oświetlenia — reflektory — sygnały — przyrządy elektryczne — aparaty zapłonowe — budowa — obsługa — uszkodzenia — naprawa.
Rafacz J.: Historia ustroju dawnej Polski. Nowe uzupełnione i poprawione opracowanie wykładów uniwersyteckich. 1935.
Retinger H.: Polacy w cywilizacjach świata do końca wieku XIX. 1937.
Rudnicki Juliusz: Rachunek różniczkowy i całkowy. Część pierwsza: liczby niewymierne, ciągi i szeregi. Część druga: funkcje i pochodne. 1924.
Rutkowski Jan: Sprawa włościańska w Polsce w 18 i 19 wieku.
Rytlowa Józefa: Ćwiczenia słownikowe w szkole powszechnej. 1938.
Słowacja i Słowacy. Praca zbiorowa pod redakcją **Władysława Semkowicza.**
Tom I: Kraj i lud.
Tom II: Dzieje i literatura. 1938.

Szuman Stefan i Brzychczy Karol: Rozwój kolorystyki w sztuce dziecka. 1938.
Szymkiewicz Dezydery: Botanika. Podręcznik dla szkół akademickich. 1936.
Tarlé Eugeniusz: Napoleon. 1937.
Tuszyński Adam: Samochód nowoczesny. Podręcznik dla szkół zawodowych, kierowców i właścicieli samochodów.
Ujma Bronisław: Plan pracy kierownika szkoły. 1938.
Wakar Włodzimierz: Oświata publiczna w Królestwie Polskim. 1905—1915. 1915.
Wähler Martin: Der deutsche Volkscharakter. Eine Wesenskunde der deutschen Volksstämme und Volksschläge. 1937.
Wolfke Ludomir: Zasady teorii perspektywy. 1928.
— Rysunek perspektywiczny i podstawy geometrii wykreślnej. 1936.
Woliński Janusz: Polska i kościół prawosławny. Zarys historyczny. 1936.
Wielka historia powszechna. Tom I. Pradzieje ludzkości i historia państw wschodu. Napisali: J. Bromski, J. Czekanowski, J. Jaworski, J. Kostrzewski, T. Narolewski, St. Przeworski, E. Słuszkiewicz, J. Smoleński. Wstęp Ludwika Finkla. 1935.
— Tom V. Czasy nowożytne. Część I. Odkrycia, humanizm, odrodzenie i reformacja. Napisali: K. Chodynicki i K. Piwarski. 1938.
— Tom V. Część druga. Wojny religijne i absolutyzm. Napisali: K. Piwarski i W. Konopczyński. 1938.
— Tom VI. Od wielkiej rewolucji do wojny światowej. Część I. 1789—1848. Napisali: J. Feldman, J. Iwaszkiewicz, M. Kukiel, B. Pawłowski i A. Skałkowski. 1936.
— Tom VI. Część II. 1848—1914. Napisali: J. Feldman i H. Wereszycki.
Zakrzewski Stanisław: Zagadnienia historyczne. Tom I i II.
Żyliński Eustachy: Geometria analityczna. 1938.

Komunikaty.

W sprawie wykazu szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli oraz kursów dokształcających.

Zarówno urzędy państwowe i prywatne jakoteż i poszczególne osoby zwracają się częstokroć do Kuratorium z prośbą o nadesłanie — dla różnych celów — wykazów tych lub innych szkół, bądź o podanie rodzajów, typów lub adresów tych szkół.

Ażeby z jednej strony udostępnić zainteresowanym zapoznanie się z poszczególnymi szkołami, a z drugiej strony uwolnić Kuratorium od sporządzania coraz to inych wykazów szkół, Wydział szkół średnich postanowił wydać dokładny wykaz wszystkich szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i kursów dokształcających, istniejących na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego z dniu 15 września 1938 roku z uwzględnieniem nazw, przewidzianych w zarządzeniu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 kwietnia 1938 r. o nazwach szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4 z 1938 r., poz. 87), oraz umieścić ten wykaz w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Okr. Szk. Krakowskiego.

Dla orientacji zaznacza się, że obowiązujące przepisy przewidują 4 zasadnicze wydziały (typy) liceów ogólnokształcących, a mianowicie: humanistyczny, matematyczno-fizyczny, przyrodniczy i klasyczny i że wydziały liceów, wymienione w rubryce 5-tej wykazu, połączone znakiem + (plus), oznaczają wydziały bifurkowane, a połączone literą **i** oznaczają wydziały samodzielne.

Jeżeli chodzi o uprawnienia zarówno gimnazjów jak i liceów, podane w rubrykach 6 i 7 wykazu, to dotyczą one tyko roku szk. 1938/39; zakłady, które w bieżącym roku szkolnym nie mają uprawnień, mogą je uzyskać w roku szkolnym 1939/40.

Prywatne kursy dokształcające ogólnokształcące wyszczególniono w wykazie tylko te, które istnieją na podstawie orzeczeń, wydanych przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego, jako kursy systematyczne. Prócz tych kursów istnieją w niektórych większych ośrodkach kursy niesystematyczne, prowadzone przez dane instytucje wyłącznie dla własnych członków.

Adela Drozd-Starklowa: „Wiersze i zagadki dla moich dzieci z klasy I i II" — słowo wstępne napisał F. R. Bursa. Skład główny: Księgarnia Towarzystwa Szkoły Ludowej, Kraków.

Zbiorek Adeli Drozd-Starklowej zawiera wiersze, mogące znaleźć zastosowanie w szkołach powszechnych wszystkich stopni. Wiersze te swą prostotą, naturalnością i pięknem, a zarazem treścią żywą, interesującą, przemówić mogą bezpośrednio do dziecięcych dusz, zamykają bowiem w słowa świat dziecięcego życia, doświadczeń, pragnień, umiłowań. Uczącym doskonale ułatwia orientację w zbiorku powiązanie wierszy w cykle: jesienny, zimowy, wiosenny i letni. W poszczególnych cyklach wyróżniono pięć grup, a to 1) odsząca się do zjawisk przyrody w danej porze roku, 2) odnoszącą się do świąt, zwyczajów i obyczajów z nimi związanych, 3) uwzględniającą środowisko szkoły, domu, w związku z tematami o charakterze narodowym i państwowym, 4) wiersze różne, które wynikły z przepracowania rozmaitych tematów, 5) zagadki.

Wstęp do zbiorku, napisany przez p. wiz. Feliksa Bursę, jest wyczerpującym przewodnikiem po całości i mimo zasadniczo innych zamierzeń

autora, w pewnym stopniu także poradnikiem metodycznym, wskazującym w formie niezwykle zwięzłej i niejako ubocznie właściwe podejście do poszczególnych wierszy, czas ich stosowania, sposób wiązania z przeżyciami dzieci.

W sprawie wycieczek.

Koło administracji Szkolnej Stowarzyszenia „Rodzina Urzędnicza" w Krakowie organizuje w czasie tegorocznych ferii zimowych następujące wycieczki zagraniczne:

I. Wycieczka na Rivierę od 27. XII. 1938 r. do 6. I. 1939 r. (Budapeszt, Wenecja, Nicea — 5 dni, Genewa, Berlin).

Cena udziału 261.— zł. i obejmuje:

a) przejazd kolejowy w kl. III. poc. posp.

b) paszport zagraniczny i wizy,

c) pobyt i utrzymanie w pokojach 2-osobowych w Nicei, utrzymanie w Budapeszcie, Wenecji, Genewie i Berlinie,

d) transport jednej walizki.

II. Wycieczka do Włoch od 27. XII. 1938 r. do 5. I. 1939 r. (Wiedeń, Wenecja, Rzym — 4 dni, Florencja, oraz fakultatywne: Neapol, Pompea, Wezuwiusz, Capri lub Asyż).

Cena udziału zł. 210.— i obejmuje:

a) przejazd kolejowy kl. III. poc. posp.,

b) paszport zagraniczny i wizy,

c) pobyt i utrzymanie w hospicjach w Rzymie w pokojach 3 i 4 osobowych,

d) utrzymanie we Wiedniu, Wenecji i Florencji,

e) opłaty za zwiedzanie muzeów i innych zabytków, przewidzianych w programach,

f) przejazdy autokarami i vaporetkami (zgodnie z programem),

g) transport jednej walizki.

Zgłoszenia tylko do dnia 15 grudnia br.; należy je kierować na ręce p. Seweryna Szczepańskiego, Kuratorium Szkolne, Kraków, ul. Wielopole 19.

Zakłady Graficzne „Styl" w Krakowie, ul. Krupnicza 8. Telef. 111-02.